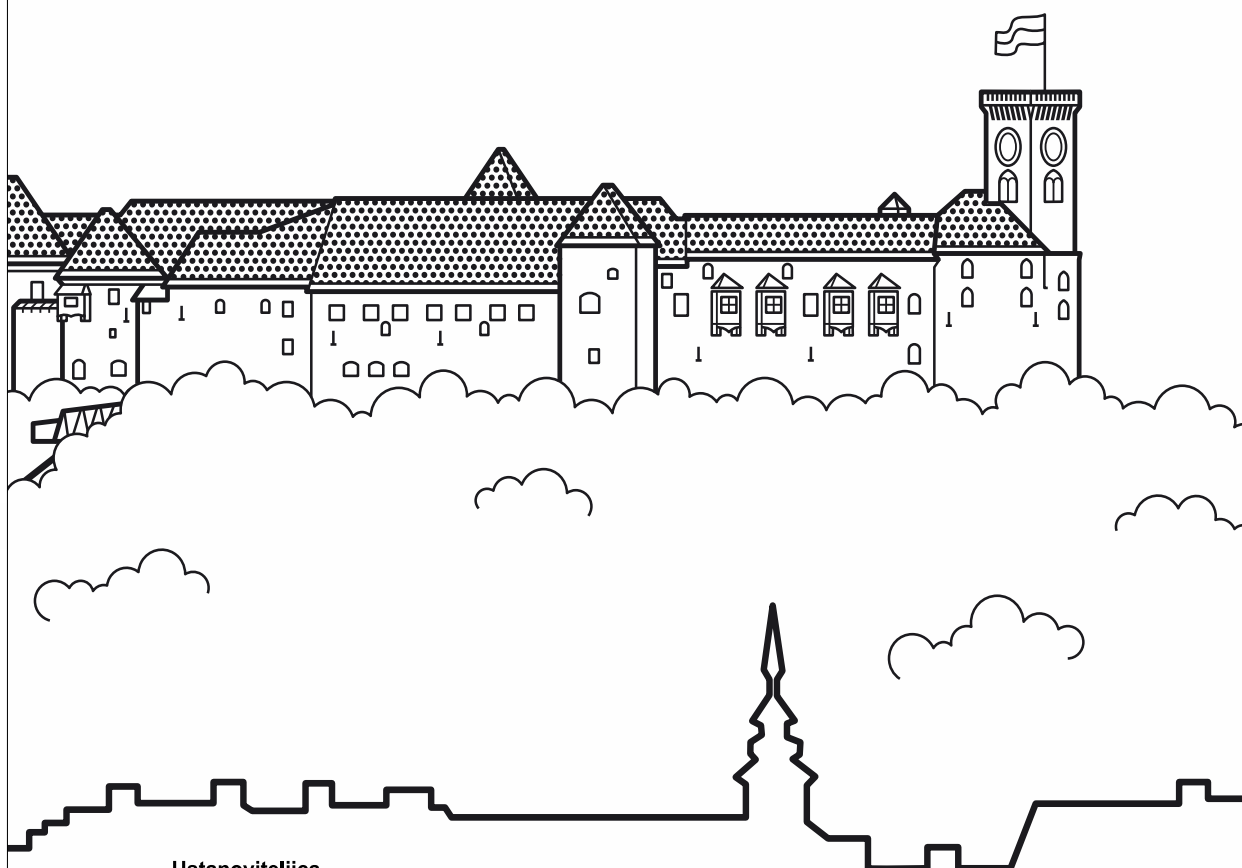

POSLOVNO POROČILO 2017

JAVNI ZAVOD

LJUBLJANSKI GRAD

Ustanoviteljica
Mestna občina
Ljubljana

POSLOVNO POROČILO 2017

Kulturno-umetniški program
Služba za trženje
Služba za odnose z javnostmi
Služba za kadrovske in splošne zadeve
Finančno-računovodska služba
Služba za tehnične zadeve
Služba za obratovanje tirne vzpenjače

Ljubljana, februar 2018

KAZALO

Splošni del

1. PREDSTAVITEV JAVNEGA ZAVODA LJUBLJANSKI GRAD	1
1.1 Uvod	1
1.2 Organiziranost	1
1.3 Splošni akti	1
1.4 Dejavnost	2
2. JAVNI ZAVOD LJUBLJANSKI GRAD V LETU 2017	2
2.1 Povzetek vidnejših rezultatov	2
3. ORGANI JAVNEGA ZAVODA LJUBLJANSKI GRAD	3
3.1 Svet zavoda	3
3.2 Direktorica	3
3.3 Strokovni svet zavoda	3
4. POROČILO O DOSEŽENIH CILJIH IN REZULTATIH V LETU 2017	4
4.1 Zakonske in druge pravne podlage, ki pojasnjujejo delovno področje Javnega zavoda Ljubljanski grad	4
4.2 Dolgoročni cilji Javnega zavoda Ljubljanski grad	4
4.3 Letni cilji Javnega zavoda Ljubljanski grad in ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev	5
4.3.1 Program izvajanja javne službe	5
4.3.1.1 Kulturno-umetniški program	5
a. Glasbeni program	6
b. Likovno-galerijski program	9
c. Uprizoritveni program	16
d. Izobraževalni program	17
e. Tradicionalni dogodki	22
g. Muzejsko-razstavni program	26
4.3.1.2 Javni prevoz potnikov s tirno vzpenjačo	29
4.3.2 Program izvajanja tržne dejavnosti	32
4.3.2.1 Turistična dejavnost	32
4.3.2.2 Oddajanje dvoran in drugih nepremičnin	33
4.3.2.3 Poročni obredi na Ljubljanskem gradu	33
4.3.2.4 Grajska trgovina	34

4.3.2.5 Blagajniško poslovanje.....	35
4.3.2.6 Oglaševanje.....	37
4.4 Nastanek morebitnih nedopustnih in neupravičenih posledic pri izvajanju programa.....	41
4.5 Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi z doseženimi cilji iz preteklega leta	41
4.5.1 Program izvajanja javne službe.....	41
4.5.2 Program izvajanja tržne dejavnosti	42
4.6 Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila ter ukrepi za izboljšanje učinkovitosti in kakovosti poslovanja	44
4.7 Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora	44
4.8 Pojasnila na področjih, na katerih zastavljenih ciljev nismo dosegli	47
4.9 Ocena učinkov poslovanja Javnega zavoda Ljubljanski grad na druga področja	47
5. OBRATOVANJE, TEKOČE VZDRŽEVANJE IN TEHNIČNA PODPORA PROGRAMOM.....	49
6. INVESTICIJE, INVESTICIJSKO VZDRŽEVANJE IN NAKUP OPREME	51
6.1 Investicije.....	51
6.2 Investicijsko vzdrževanje	52
6.3 Nakup opreme.....	52
7. ANALIZA KADROVANJA.....	53
7.1 Strokovna izobraževanja in usposabljanja zaposlenih ter varstvo pri delu	54
7.2 Promocija zdravja na delovnem mestu	55
7.3 Sodelovanje pri ukrepih aktivne politike zaposlovanja	55
8. OBRAZLOŽITVE REALIZACIJE PRIHODKOV IN ODHODKOV IZ ODLOKA O PRORAČUNU MOL ZA LETO 2017	56
8.1 Obrazložitev prihodkov, ki so bili realizirani v letu 2017	56
8.2 Pojasnilo večjih odstopanj med načrtovanimi in realiziranimi prihodki v letu 2017	57
8.3 Obrazložitev odhodkov, ki so bili realizirani v letu 2017	57
8.4 Pojasnilo večjih odstopanj med načrtovanimi in realiziranimi odhodki v letu 2017	58
8.5 Poročilo o realizaciji finančnega načrta Javnega zavoda Ljubljanski grad za leto 2017	58

Splošni del

1. PREDSTAVITEV JAVNEGA ZAVODA LJUBLJANSKI GRAD

1.1 Uvod

V Javnem zavodu Ljubljanski grad (v nadaljevanju Ljubljanski grad) organiziramo in izvajamo kulturne, umetniške, turistične in druge prireditve, saj je naš namen oblikovati celovito kulturno in turistično ponudbo. V dejavnosti zavoda se prepletajo vsebine s področja ohranjanja kulturne dediščine in različne zvrsti vrhunske sodobne umetnosti slovenskih in tujih ustvarjalcev. V okviru programov za otroke in mladino pripravljamo pedagoško-andragoške vsebine, povezane z Ljubljanskim gradom, njegovo zgodovino in okolico. Naše stalne muzejske postavitve so *Virtualni grad*, *Slovenska zgodovina*, *Kaznilnica*, *iLjubljana*, *Obnova in revitalizacija Ljubljanskega gradu* in *Lutkovni muzej*.

Načrtujemo, oblikujemo in tržimo celovito turistično ponudbo na območju gradu in Grajskega griča. V turistično-informacijskem centru seznanjamo obiskovalce z vsemi dogodki na območju Ljubljane. Ljubljanski grad upravlja s tirno vzpenjačo in tako povezuje mestno jedro z Grajskim gričem, poleg tega pa programsko povezuje javne kulturne zavode, turistična društva in druge izvajalce kulturnih in turističnih prireditev, ki so v javnem interesu.

1.2 Organiziranost

Notranja organizacija dela omogoča kar najboljše izvajanje dejavnosti, ki jih zavod opravlja kot javno službo, in drugih dejavnosti, določenih s Sklepom o ustanovitvi, in je urejena s Pravilnikom o notranji organizaciji dela in sistemizaciji delovnih mest.

V zavodu so naslednje notranje organizacijske enote:

- Kulturno-umetniški program,
- Služba za trženje,
- Služba za odnose z javnostmi,
- Služba za kadrovske in splošne zadeve,
- Finančno-računovodska služba,
- Služba za tehnične zadeve,
- Služba za obratovanje tirne vzpenjače.

1.3 Splošni akti

V skladu z 38. členom Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda se način uresničevanja pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev, notranja organizacija in druga vprašanja, ki so pomembna za delovanje zavoda, urejajo s pravilniki, poslovniki, organizacijskimi in drugimi akti.

1.4 Dejavnost

Osrednja dejavnost zavoda je v skladu z Uredbo o standardni klasifikaciji dejavnosti (Uradni list RS, št. 69/07 in 17/08) razvrščena v skupino: R/90.040 Obratovanje objektov za kulturne prireditve.

2. JAVNI ZAVOD LJUBLJANSKI GRAD V LETU 2017

2.1 Povzetek vidnejših rezultatov

V Javnem zavodu Ljubljanski grad ocenjujemo, da je bilo šesto leto poslovanja uspešno. Števci prehodov so leta 2017 zaznali 1.373.319 obiskovalcev (126.496 več kot leto poprej). Osem mesecev je bilo takih, ko je Ljubljanski grad obiskalo več kot sto tisoč obiskovalcev, kar pomeni, da se »glavna« turistična sezona podaljšuje. Tirna vzpenjača, s katero je maja na Ljubljanski grad prispel že trimilijonti potnik, je lani skupno prepeljala 501.571 potnikov, kar je 21,41 % več kot v enakem obdobju leta 2016; 9. decembra 2017 smo zabeležili tudi novi dnevni rekord prepeljanih potnikov – 3.428 v enem dnevu. Med obiskovalci, ki jih zajamemo v statistiki prodanih turističnih vstopnic, smo leta 2017 zabeležili 29,80 % domačih in 70,20 % tujih gostov. Med tujci prevladujejo obiskovalci iz Italije, Velike Britanije, Nemčije, Združenih držav Amerike, Španije, Francije, Koreje, Nizozemske in Hrvaške.

V okviru rednih in izrednih terminov smo izvedli 1.271 različnih vodstev, ki se jih je udeležilo 17.194 oseb. Ob tem smo leta 2017 izdali še 40.003 avdiovodnike, ki omogočajo spremljanje vsebin v slovenskem in trinajstih tujih jezikih. Turistično ponudbo smo aprila obogatili z novim doživljajskim vodenim ogledom *Izza grajskih rešetak* (o zgodovini kaznovanja na gradu), pred koncem leta pa še z novo igro z elementi sobe pobega (*escape room*), ki smo jo poimenovali *Grajski pobeg*.

Na kulturno-umetniškem področju – v okviru glasbenega, likovno-galerijskega, izobraževalnega, uprizoritvenega programa ter tradicionalnih dogodkov – smo lani pripravili 235 prireditev, med katerimi jih je bilo kar nekaj povezanih z obletnicama (500. obletnica začetka reformacije in 60. obletnica smrti arhitekta Jožeta Plečnika). Ker so grajski prostori namenjeni tudi oddaji v najem, je bilo v njih še 295 dogodkov drugih organizatorjev; pri nekaterih je Ljubljanski grad sodeloval tudi kot koproducent. Skupno je bilo leta 2017 v številnih grajskih prostorih kar 530 prireditev, kar Ljubljanski grad umešča med živahna kulturna in družabna središča prestolnice. Sredi oktobra smo mu dodali nov prireditveni prostor – v Skalni dvorani je zaživel Jazz Club Ljubljanski grad.

Obisk spletnega mesta www.ljubljanskigrad.si se je leta 2017 povečal na 332.582 obiskov (od tega je bilo 68 % novih uporabnikov). Število sledilcev na spletnem omrežju Facebook se je glede na leto poprej povečalo za 4.414, skupaj imamo 26.082 sledilcev; ob tem pa še 1.341 na Twitterju in 1.245 na Instagramu.

Med pomembnejšimi projekti, ki smo jih izvedli leta 2017, so naslednji: s sredstvi ustanoviteljice – Mestne občine Ljubljana – smo dokončali obnovo Hribarjeve dvorane, ki tako ponuja nove možnosti

za oddajanje, pa tudi za kulturno-umetniške prireditve našega zavoda; s svojimi sredstvi smo obnovili javne sanitarije v Spodnjem lapidariju na zgornji postaji vzpenjače ter začeli prvo fazo obnove prostora pod Grajsko kavarno, kjer bo po obnovi nov prostor za izvajanje številnih pedagoških programov, ki jih ponuja Ljubljanski grad.

V trženje naših kulturno-turističnih produktov smo se dejavno vključevali z obiski sejmov, turističnih borz, delavnic in prireditev v tujini. Na tem področju uspešno sodelujemo s Turizmom Ljubljana ter skupaj dopolnjujemo ponudbo prestolnice. Udeležili smo se nekaterih kongresnih borz v tujini in Sloveniji. S svojo ponudbo pa smo bili navzoči tudi na Študentski areni, Festivalu za tretje življenjsko obdobje, Kulturnem bazarju ...

3. ORGANI JAVNEGA ZAVODA LJUBLJANSKI GRAD

V skladu z 8. členom Sklepa o ustanovitvi Javnega zavoda Ljubljanski grad so organi zavoda:

- svet zavoda,
- direktor,
- strokovni svet.

3.1 Svet zavoda

Svet zavoda v skladu z 9. členom Sklepa o ustanovitvi sestavlja pet članov. Štiri imenuje ustanoviteljica, Mestna občina Ljubljana, izmed strokovnjakov s področja dela zavoda, financ in pravnih zadev, enega pa kot svojega predstavnika izvolijo zaposleni. Aprila 2015 je svet zavoda nastopil nov mandat v naslednji sestavi: Krištof Mlakar (predsednik), Tanja Dodig Sodnik (podpredsednica), članice Alijana Lepšina, dr. Marta Bon in mag. Damjana Sekernik, ki jo je do konca mandata zaradi odhoda nadomestila mag. Simona Kokalj (predstavnica delavcev).

Naloge in pristojnosti sveta zavoda so opredeljene v 16. členu Sklepa o ustanovitvi, mandat članov pa traja štiri leta.

3.2 Direktorica

Mestni svet Mestne občine Ljubljana je po predhodnem soglasju sveta zavoda in strokovnega sveta 26. oktobra 2016 sprejel Sklep o imenovanju Mateje Avbelj Valentan za direktorico Javnega zavoda Ljubljanski grad, in sicer za mandatno obdobje novih petih let (drugi mandat).

Direktorica zastopa, predstavlja in vodi zavod ter je odgovorna za njegovo zakonito in strokovno delo.

3.3 Strokovni svet zavoda

V skladu z dopolnitvami 30. člena Sklepa o ustanovitvi Javnega zavoda Ljubljanski grad, strokovni svet zavoda sestavlja šest članov. Ustanoviteljica, Mestna občina Ljubljana, je imenovala sestavo

članov strokovnega sveta zavoda: Blaž Peršin (Muzej in galerije mesta Ljubljane), predsednik, Mojca Blatnik (Javni zavod Turizem Ljubljana), dr. Nadja Zgonik (Kulturniška zbornica Slovenije). Na podlagi obravnave in potrditve na seji Mestnega sveta, januarja 2017, je bil Sklep o ustanovitvi Javnega zavoda Ljubljanski grad dopolnjen z novim članom strokovnega sveta in sicer je bila s strani Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije imenovana nova članica, Irena Vesel. Predstavnik zaposlenih v strokovnem svetu zavoda pa sta Marko Brunskole (podpredsednik) in Katarina Damjanov, ki je nadomestila prejšnjo predstavnico delavcev, Tatjano Pinoza, ki se je upokojila.

Mandat članov strokovnega sveta traja štiri leta; njegove naloge in pristojnosti so opredeljene v 31. členu Sklepa o ustanovitvi.

Posebni del

4. POROČILO O DOSEŽENIH CILJIH IN REZULTATIH V LETU 2017

4.1 Zakonske in druge pravne podlage, ki pojasnjujejo delovno področje Javnega zavoda Ljubljanski grad

Delovanje Javnega zavoda Ljubljanski grad bistveno opredeljujejo naslednje pravne podlage in splošni akti:

- Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Ljubljanski grad (Uradni list RS, št. 105/2010, 50/2016 in 6/2017);
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 96/2002, 123/2006 – ZFO-1, 7/2007 – odl. US, 53/2007, 65/2007 – odl. US, 56/2008, 4/2010, 20/2011, 100/2011 – odl. US, 111/2013, 68/2016, 61/2017);
- druga zakonodaja s področja javnega sektorja, delovanja javnih zavodov in delovnopravna zakonodaja;
- notranji akti zavoda, s katerimi so urejeni način uresničevanja pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev, notranja organizacija in druga vprašanja, pomembna za delovanje zavoda.

4.2 Dolgoročni cilji Javnega zavoda Ljubljanski grad

Dolgoročni cilji, ki se nanašajo na program izvajanja javne službe Ljubljanskega gradu, so:

- doseгati naslov najbolj obiskanega gradu in najbolj obiskane turistične točke v Sloveniji, hkrati pa zaradi pestre in celovite ponudbe postati eden najbolj prepoznavnih gradov v Evropi; na letni ravni bi radi ohranili 1.000.000 obiskovalcev;
- promovirati Ljubljanski grad kot enega ključnih ponudnikov kulturnih dogodkov v mestu in državi ter kot nosilca pri predstavljanju kulturne dediščine Slovenije; smernicam v kulturi ne bi radi zgolj sledili in jih izvajali, ampak jih s kakovostnim kulturno-umetniškim programom tudi dejavno ustvarjali;

- načrtovati, oblikovati in tržiti celovito turistično ponudbo, ki jo zaokrožujeta ponudba informacijskega centra in tirna vzpenjača na Ljubljanski grad;
- povezovati se z javnimi kulturnimi zavodi, turističnimi društvi ter drugimi izvajalci kulturnih in turističnih prireditev doma in v tujini;
- postati kulturno in družabno stičišče vseh generacij.

4.3 Letni cilji Javnega zavoda Ljubljanski grad in ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev

Letne cilje, ki smo jih zastavili v Programu dela za leto 2017, smo v Javnem zavodu Ljubljanski grad v celoti ali delno uresničili, kar lahko ponazorimo z vidnimi rezultati.

4.3.1 Program izvajanja javne službe

4.3.1.1 Kulturno-umetniški program

Za leto 2017 smo si zastavili cilje na naslednjih področjih programskih vsebin: glasbeni, likovno-galerijski, uprizoritveni, izobraževalni program, tradicionalni dogodki in muzejsko-razstavni program. Navajamo jih po posameznih programskih sklopih:

- glasbeni program: vzpostaviti prepoznavnost Ljubljanskega gradu kot enega ključnih ponudnikov tovrstnih prireditev; zaradi raznolikih glasbenih vsebin in zvrsti, ki so smiselno umeščene v grajsko okolje, postati prepoznavno glasbeno prizorišče in ohraniti status prostora, odprtega za glasbene ustvarjalce in poustvarjalce;
- likovno-galerijski program: z ustrezno umestitvijo izbranih postavitev v specifične grajske razstaviščne prostore postati prepoznavna blagovna znamka na področju likovnih umetnosti ter vidnejši nosilec promocije kulturne dediščine v Sloveniji; z oblikovanjem ponudbe, namenjene ciljnemu občinstvu, z razstavnimi projekti in sodelovanji obeležiti 60. obletnico smrti arhitekta Jožeta Plečnika in 500. obletnico začetka reformacije;
- uprizoritveni program: s krepitvijo koprodukcijskih odnosov in pripravo avtorskih projektov na Ljubljanski grad privabiti čim več mladih obiskovalcev gledaliških uprizoritev;
- izobraževalni program: ozaveščanje vseh generacij o vlogi in pomenu Ljubljanskega gradu in njegove vzajemne povezanosti z mestom, spodbujanje ustvarjalnosti pri mladih obiskovalcih, z raznolikimi vsebinami obeležiti 60. obletnico smrti arhitekta Jožeta Plečnika in 500. obletnico začetka reformacije;
- tradicionalni dogodki: vzdrževati kakovost utečenih programskih vsebin, jih nadgrajevati in dopolnjevati ter uvesti nove, ki bi sčasoma prav tako lahko postali tradicionalni;

- filmski program: krepi prepoznavnost tradicionalnega dogodka *Film pod zvezdami*, nanj privabiti še več tujih obiskovalcev in v času dogodka Grajski grič razbremeniti stoječega prometa;
- muzejsko-razstavni program: celovito in kakovostno predstaviti premično in nepremično kulturno dediščino, krepi prepoznavnost programa tudi zaradi njegove pedagoške vrednosti, povečati število domačih in tujih obiskovalcev.

a. Glasbeni program

Eden izmed dolgoročnih ciljev našega zavoda je z raznovrstnimi glasbenimi vsebinami, ki se smiselno zlivajo z grajskim okoljem, in nastopajočimi pritegniti najširši krog domačih in tujih obiskovalcev, tako da bo Ljubljanski grad postal prepoznaven kot eden ključnih ponudnikov slovenske avtorske in tradicionalne glasbe ter drugih avtorskih vsebin.

V obravnavanem obdobju smo na Ljubljanskem gradu izvedli cikel štirih koncertov *A cappella na Ljubljanskem gradu*, ob slovenskem prazniku pomladi in zaljubljenecv smo marca pripravili *Gregorjev vikend*, v sklopu katerega je bil poleg plesnega dogodka tudi koncert Tango Story Project. Ob 500. obletnici začetka reformacije so bili kot del spremljevalnega programa projekta *Luther in slovenski protestanti* na sporedu štirje koncerti žive elektronike SWR Experimentalstudia iz Freiburga. Poletje smo pričakali z *Grajskim poletjem*, v sklopu katerega sta se pod zvezdnim nebom v okolju Grajskega dvorišča zvrstila koncerta zasedb Gombač & Kradljivci časa in Katalena. Avgustovski večer smo popestrili s koncertom zasedbe Oxana & La Banda v sodelovanju z Imago Sloveniae. Na tretjem tridnevem festivalu *Grajska muzika* so se septembra zvrstile tri rockovske zasedbe: Miha Guštin - Gušti z gosti, Hamo & Tribute 2 Love in Društvo mrtvih pesnikov (DMP). Glasbeno jesen smo začeli s ciklom *Marko Hatlak na Ljubljanskem gradu* in umestitvijo nove vsebine v Skalno dvorano, *Jazz Club Ljubljanski grad*. V Grajskem decembru pa smo skupaj z Rok'n'bandom praznovali 20. letnico njihovega delovanja.

Kratke predstavitve izvedenih dogodkov

***A cappella na Ljubljanskem gradu* (26. 1., 23. 2., 23. 3., 13. 4. 2017)**

Mojstri vokalne glasbe, ki znajo zgolj s svojim glasom pričarati pravo glasbeno iluzijo, so se med januarjem in aprilom 2017 predstavili v ciklu *A cappella na Ljubljanskem gradu*. V okviru koncertnega cikla je bilo mogoče prisluhniti vokalnim harmonijam italijanske zasedbe Alti & Bassi, zboru *a cappella* Bee Geesus na večeru, posvečenem gospelu, Slovenskemu oktetu, ki je nedavno praznoval že 65-letnico delovanja, ter zasedbi Bassless, ki se je predstavila z največjimi pop uspešnicami v preobleki *a cappella*. Koncerti so potekali v prijetnem grajskem okolju Stanovske dvorane.

Gregorjev vikend: Tango Story Project (10. 3. 2017)

V sklopu gregorjevega smo gostili zasedbo Tango Story Project, nastalo kot projekt Evropske prestolnice kulture Maribor 2012 – Ptuj. Tokrat se je predstavila v prenovljeni zasedbi z virtuosom

na harmoniki Borutom Zagoranskim, izvrstnim violinistom in skladateljem Matijo Krečičem, kontrabasistom Žigo Golobom, hrvaško vokalistko Lelo Kaplowitz, vokalistom Samom Ivačičem ter plesnim parom Andrejo Podlogar in Blažem Bertoncljem. V večeru, polnem strasti, temperamentne glasbe, plesa in petja, so nas mednarodno uveljavljeni glasbeniki popeljali od starega *Tanga Vieha* iz gostiln in bordela do *Tanga Nueva* – klasičnega modernega tanga.

Ensemble Experimental in Matrix (28. 5., 29. 5., 30. 5., 2. 6. 2017)

Glasbeni razširitvi razstave *Raz-stavljena usta; Z Luthrom v svet besed*, ki je tematizirala Lutrove besede *prah, delo, roka, kruh* itd., je bilo mogoče prisluhniti v izvedbi ansambla Experimental in SWR Experimentalstudia na štirih prizoriščih Ljubljanskega gradu. Besedne zveze, kot je *gledati usta*, so razumljene dobesedno in skladatelju Urošu Rojku pomenijo navdih za transformacijo klarineta in njegove kompozicijske teksture. Iris ter Schiphorst je položila roko na pavke in v Zgornjem lapidariju postavila instalacijo iz pločevine. Skladatelj in glasbenik Detlef Heusinger je besedam *delo, človek* in *pesek* dodal rdečo nit in svoje *Crossroads ML* kontrastiral s skladbami zasedb Blind Faith in The Who ter Davida Bowieja. Skladbe *Presence of the Lord, Behind Blue Eyes* in *Space Oddity* so bile subtilno prirejene besedam *delo, človek* in *pesek*, *Space Oddity* pa je predstavljala posebno vrsto vnebovzetja. Živa elektronika se je v zadnjem desetletju uveljavila kot najplodnejše polje eksperimentiranja na področju nove glasbe; združuje namreč nova spoznanja o obravnavanju inštrumentov in elektroniko. Na svetu sta le dva studia, ki skrbita za razvoj tega žanra – pariški Ircam in freiburški Experimentalstudio.

Gombač & Kradljivci časa (21. 6. 2017)

Grajsko poletje smo odprli s koncertom lanskega nagrajenca Prešernovega sklada, Boštjana Gombača, ki je z ekipo vrhunskih glasbenikov (Jošt Drašler, Uroš Buh, Andraž Mazi in Nejc Škofic) predstavil avtorski projekt in festivalsko produkcijo 10. festivala Godibodi ter z glasbo, nabito z duhovito energijo, navdušil občinstvo. Besedila so med drugimi prispevali Jani Kovačič, Andrej Rozman - Roza, Boštjan Gorenc - Pižama in Ivana Djilas. Koncert je bil hkrati napoved dolgoročnejšega sodelovanja med festivalom Godibodi in Ljubljanskim gradom.

Katalena (22. 6. 2017)

Drugi večer Grajskega poletja je pripadel priljubljeni zasedbi Katalena, katere član je tudi Boštjan Gombač. Koncert je bil lepa priložnost za vpogled v preteklost, sedanjost in prihodnost ustvarjanja skupine, ki so ji grajska dvorišča ena ljubših prizorišč. Program je bil poleg pregleda vseh šestih že izdanih albumov tudi plaha napoved prihajajočega. Predvsem pa sta bila uvodna večera Grajskega poletja prijetno glasbeno druženje na slikoviti lokaciji.

Oxana & La Banda (3. 8. 2017)

Vrhunska violinistka Oksana Pečeny Dolenc je predstavila nov projekt, ki združuje pet profesionalnih glasbenikov, dejavnih na slovenskem glasbenem prizorišču. Nadeli so si ime Oxana & La Banda in občinstvo na Grajskem dvorišču navdušili s koncertom, ki smo ga pripravili z ustanovo Imago Sloveniae.

Folklorna skupina Emona (2., 9. in 16. 8. 2017)

Tri avgustovske večere je dogajanje na dvorišču Ljubljanskega gradu popestril nastop Folklorne skupine Emona, ki jo sestavljajo plesalci, narodni in tamburaški orkester. Na prvem večeru so se predstavili z glasbo in plesnimi koreografijami iz Goriške, drugi večer je bil posvečen gorenjskim plesom, tretji pa štajerskim.

Grajska Muzika (14., 15., 16. 9. 2017)

Glasbene generacije popularne kulture smo spoznavali v tretji izvedbi tridnevnega glasbenega festivala Grajska muzika, na katerem so se predstavile tri vsem dobro znane in priljubljene rockovske zasedbe: Miha Guštin - Gušti z gosti, Hamo & Tribute 2 Love in Društvo mrtvih pesnikov (DMP).

Jazz Club Ljubljanski grad (vsak konec tedna, od oktobra do decembra)

Svojevrstni prostor Skalne dvorane na Ljubljanskem gradu smo napolnili z zvoki jazza, soula, funka, R&B-ja, rock&bluesa in latina. Tako smo dobili edinstven Jazz Club Ljubljanski grad, v katerem je od oktobra nastopilo trinajst uveljavljenih slovenskih in tujih glasbenih zasedb. Koncertni večeri ob izbrani pijači in v sproščenem klubskem vzdušju so osvojili glasbene sladokusce različnih generacij ter tako zapolnili tovrstno klubsko vrzel v prestolnici.

Program leta 2017:

- 13. 10.: Big band KK (Krško) – jazz;
- 20. 10.: Cherry Wine: Tribute to Amy Winehouse – funk/soul/R&B;
- 27. 10.: Prismojeni profesorji bluesa – rock/blues;
- 3. 11.: Tadej Kampl: Life is good – jazz;
- 11. 11.: Lovro Ravbar Band – funk/jazz/soul/R&B;
- 17. 11.: Midnight Lightnin': Tribute to Jimi Hendrix – rock;
- 24. 11.: Café Mezclado (Kuba, Slovenija) – Traditional Cuba;
- 1. 12.: Marko Črnčec – Ruthenia trio (Kanada, Slovenija) – jazz;
- 9.12.: Blaž Vrbič: Tribute to Sinatra & Bennett – jazz;
- 15.12.: Fake Orchestra: Tribute to Billie Holiday – jazz;
- 22.12.: Bad Notion – rock/blues;
- 29.12.: Full Moon Collective – funk/soul/R&B.

Marko Hatlak na Ljubljanskem gradu (5. 10., 26. 10., 16. 11., 8. 12. 2017)

Glasbeno jesen na Ljubljanskem gradu smo začeli s koncertnim ciklom Marka Hatlaka, ki nas je na štirih večerih skupaj z gosti popeljal skozi raznovrstna glasbena snovanja. Od Kapobande k Solo koncertu in od Marko Hatlak Banda k FUNtangu s posebnim gostom Iztokom Mlakarjem.

Rok'n'band (13. 12. 2017)

Skupina Rok'n'band je lani praznovala 20. obletnico pesmi *Jagode in čokolada*, s katero je leta 1997 nastopila na slovenskem izboru za pesem Evrovizije. Istega leta je izšel njihov prvi album *Da padeš dol*, ki so ga prodali v platinasti nakladi. V sodelovanju s številnimi znanimi izvajalci so to obletnico proslavili na predbožičnem in polnočnem koncertu v Hribarjevi dvorani na Ljubljanskem gradu.

Leta 2017 smo na področju glasbenega programa pripravili 36 dogodkov, ki se jih je skupno udeležilo 5.583 obiskovalcev.

Kriterij uspešnosti: Z izvedbo raznolikega in v arhitekturni prostor premišljeno umeščenega glasbenega programa smo dosegli namen, saj Ljubljanski grad postaja prepoznaven ponudnik tovrstnih vsebin v mestu, kar dokazujeta visoka raven nastopajočih in hvaležen odziv občinstva. Z delom programa smo se tudi uspešno navezali na 500. obletnico začetka reformacije, prav tako smo z Jazz Clubom Ljubljanski grad uspešno zapolnili klubsko vrzel v tovrstni ponudbi v prestolnici.

Kriterij učinkovitosti: Finančni vložki, potrebni za izvedbo programa, se v osnovi ne razlikujejo od vložkov za primerljive projekte, ki jih lahko obiščemo drugje v mestu. Vložek se z vstopninami ne povrne v celoti, tudi zaradi omejenih zmogljivosti prireditvenih prostorov, vendar to ni namen programa; njegov poglavitni cilj je namreč poslušalcem ponuditi kakovostne glasbene vsebine.

Kriterij primernosti: Sama pojavnost gradu skozi stoletja in njegov simbolni pomen za mesto terjata odgovoren odnos do njegovih danosti. Glasba, ki jo ponujamo, je izbrana in izvedena na visoki kakovostni ravni, nagovarja pa nekoliko zahtevnejše občinstvo.

Kriterij dostopnosti: V želji, da bi tovrstno glasbo približali čim širšemu krogu ljubiteljev, smo cene vstopnic določili tako, da so dostopne ciljnemu občinstvu, v ceno pa smo vključili še prevoz s tirno vzpenjačo. Koncerti Experimentalstudia Freiburg so bili brezplačni. Tovrstne dogodke obiskuje predvsem zrelejša, glasbeno izobražena občinstvo.

b. Likovno-galerijski program

V sklopu likovno-galerijskega programa za leto 2017 smo osrednjo pozornost namenili dvema pomembnejšima obletnicama. Prva je bila 500. obletnica začetka reformacije, ki smo jo zaznamovali s projektom *Luther in slovenski protestanti*, v sklopu katerega smo pripravili tri razstave. Druga pa je bila 60. obletnica smrti arhitekta Jožeta Plečnika in hkrati 145. obletnica njegovega rojstva, v spomin nanj je bila od konca maja v Kazematah in Grajskem parku na ogled razstava *Plečnik nad mestom*. V obravnavanem obdobju smo na področju likovno-galerijskega programa nadaljevali tudi dolgoletno partnerstvo z Muzejem novejša zgodovine Slovenije, Društvom likovnih umetnikov Ljubljana in z National Geographicom Slovenija. V prvi polovici leta se je v Kazematah s slikarsko razstavo predstavil akademski slikar Tugo Šušnik, v Peterokotnem stolpu so bile spomladi na ogled fotografije pustnih mask Bojana Adamiča, tik pred začetkom poletja pa se je v istem razstavišču predstavila ljubljanska umetniška družina Demšar. V pomladnem času je Grajsko dvorišče gostilo interaktivno instalacijo *Moonolith* avtorja Martina Briclja Barage. Jeseni se je s svojim kiparskim opusom predstavil Peter Abram v Peterokotnem stolpu, v Kazematah pa kiparski pedagogi ALUO in njihova kiparska dela na pregledni razstavi *Razvoj slovenske kiparske misli*. Poleti smo v sodelovanju z Galerijo Prešernovih nagrajencev Kranj v Palacijo in Stanovski dvorani pripravili večjo razstavo akademskih slikarjev Milene Usenik in Emerika Bernarda.

Predstavitev razstav po posameznih prostorih

Peterokotni stolp:

Bojan Adamič: Pustne maske (26. 1.–26. 3. 2017)

Fotografska razstava; v sodelovanju s Pokrajinskim muzejem Ptuj – Ormož

Mojstra Bojana Adamiča (1912–1995), skladatelja in dirigenta, je močno privlačila poganska kultura oziroma tradicionalna maska kot prežitek poganstva, ki naj bi se deloma ohranilo vse do danes. Ob maskah se je sproščala njegova domišljija, pustno dogajanje ga je navdajalo z občutkom svobode, kurent pomeni zmago nad zimo in temo, dolgočasjem in apatičnostjo. Kurent je prisposoba Adamičevega vitalizma in neizmerne energije. Na razstavi fotografij pustnih mask v Peterokotnem stolpu je bil na ogled tudi film *Bojan Adamič in Hasselblad* v režiji Janeza Megliča.

Kustosa razstave: doc. dr. Aleš Gačnik in Stanka Gačnik

Luther in slovenski protestanti: V pomladi slovenskega knjižnega jezika (6. 4.–11. 6. 2017)

Prostorska postavitev; v sodelovanju z Narodno in univerzitetno knjižnico, Srednjo šolo za oblikovanje in fotografijo Ljubljana, Šolskim muzejem Slovenije in Galerijo-Muzejem Lendava

Prostorska postavitev je bila del projekta *Luther in slovenski protestanti*, ki smo ga na Ljubljanskem gradu pripravili v spomin na 500. obletnico začetka reformacije. Razstava je predstavljala povezavo med prelomnim reformacijskim gibanjem na Nemškem (Luther) in nastankom slovenskega knjižnega jezika in književnosti. »Ustanovni očetje« protestantske cerkve na Kranjskem – Trubar, Dalmatin, Bohorič, Krelj ... – so bili namreč plodoviti pisci za potrebe nove vere. Slovenci so po tej poti dobili prvo knjigo v lastnem jeziku, prvi prevod celotnega Svetega pisma, katekizme, pesmarice ... in tako celotno humanistično književnost protestantskega tipa, ki obsega skoraj 15.000 tiskanih strani. V slabega pol stoletja (1550–1599) je izšlo 56 knjižnih naslovov, med njimi kar dvakrat (Dalmatin, Hutter) celotna *Biblija*. Razstava v Peterokotnem stolpu je gledalce seznanila s ključnimi osebnostmi, dogodki in kraji, ki so v Ljubljani ter na širšem slovenskem ozemlju povezani z nastankom protestantizma.

Kustosinja razstave: dr. Nadja Zgonik, avtor besedil: dr. Jonatan Vinkler

Glina, les in steklo (16. 6.–17. 9. 2017)

Razstava treh generacij ljubljanske umetniške družine Demšar

Razstava je predstavila ljubljansko umetniško družino, ki deluje na številnih področjih umetnosti, od goslarstva, glasbe pa vse do kiparstva, in je bila plod razmišljanja o umetnosti, ki je že od nekdaj del družine Demšar. Obiskovalcem je prikazala sintezo obvladovanja ročnih spretnosti lesa (Blaž, 1903–1981; Vilim, 1937–2017; Blaž, 1980) in kiparskih materialov (glina in steklo), izraženih na sodoben način (Tone, 1946–1997; Polona, 1979). Ob subtilno izbranih in postavljenih delih so se obiskovalci sprehodili med umetniki, eksponati in ob lebdeči kompoziciji ob stekleni steni, izdelani posebej za ta

razstavni prostor. Spremljajoča glasba Ludwiga van Beethovna in Johannes Brahmsa v izvedbi Ljubljanskega godalnega kvarteta (Monika Skalar, Karel Žužek, Franc Avsenek, Stane Demšar) pa je lahkotnost inštrumenta preobrazila tako, da so ga obiskovalci doživeli kot eno od skulptur razstave.

Kustosi razstave: Aleksander Bassin, Miha Colner in Domen Marinčič

Peter Abram: Skulpture (21. 9.–3. 12. 2017)

Kiparska razstava; v sodelovanju z Mestno galerijo Nova Gorica

Na pregledni razstavi Petra Abrama, slikarja, kiparja, ilustratorja in likovnega pedagoga, je bil osrednji poudarek namenjen njegovemu kiparskemu opusu. Na kipih intimnega formata smo zasledili tudi imaginarna znamenja, magične znake, simbole, ideograme. Nekateri kipi nas spominjajo na podobe predklasičnih božanstev, na arhaične toteme, ki so se kot po naključju fragmentarno ohranili do našega časa. Simbolika Abramovih kiparskih del učinkuje univerzalno, v resnici pa je pogojena z duhovnim in materialnim izročilom Krasa.

Kustos razstave: ddr. Damir Globočnik

UNICEF-ove punčke iz cunj, (7. 12.–23. 12. 2017)

Humanitarna razstava; v sodelovanju s Slovensko fundacijo UNICEF

Punčka iz cunj je igrača, ki jo poznajo vse kulture sveta. V preteklosti je marsikomu v otroštvu pomenila družbo, danes pa simbolizira otroka iz države v razvoju, ki potrebuje našo pomoč. Kot simbol tega projekta predstavlja otroka, ki potrebuje cepljenje. V Peterokotnem stolpu smo v sodelovanju z UNICEF-om Slovenija pripravili razstavo, na kateri so lahko obiskovalci z donacijo v višini 20 evrov, kolikor stane cepljenje enega otroka proti šestim otroškim nalezljivim boleznim, punčko posvojili in ji tako zagotovili nov dom, otrokom v državah v razvoju pa priložnost za zdravo življenje. Prav zato je bil nosilni moto projekta *Posvoji punčko in reši otroka*. S projektom Punčka iz cunj je UNICEF Slovenija v preteklih letih rešil že več kot 17.500 otroških življenj.

Galerija »S«:

Ljubljana pred 100 leti (16. 3.–4. 6. 2017)

Fotografska razstava; v sodelovanju z Muzejem novejše zgodovine Slovenije

V okviru kulturnih dogodkov, povezanih s spomini na prvo svetovno vojno (1914–1918), je Muzej novejše zgodovine Slovenije v Galeriji »S« pripravil fotografsko razstavo *Ljubljana pred 100 leti*. Prikazovala je družbenopolitično in kulturno življenje v Ljubljani med prvo svetovno vojno, v letu 1917, ko so v dunajskem državnem zboru med drugim prebrali Majniško deklaracijo. Na razstavi so bile na ogled tudi vsebine, povezane z življenjem v Ljubljani kot mestu v zaledju fronte, vpetem v vojno dogajanje. Ob razstavi fotografij in predstavitvi poročanja o dogodkih iz tedanjih glasil so lahko obiskovalci začutili utrip življenja v Ljubljani med prvo svetovno vojno.

Kustosa razstave: mag. Mateja Tominšek Perovšek in mag. Marko Štepec

Izginjajoče kulture (9. 6.–24. 9. 2017)

Fotografska razstava; v sodelovanju z National Geographic Slovenija

Fotografa Arne Hodalič in Katja Bidovec sta razstavila fotografije iz projekta *Izginjajoče kulture*, katerega namen je predstaviti ljudstva, ki še vedno živijo tako kot pred stoletji, a so po mnenju antropologov zaradi različnih vzrokov na robu izumrtja. Na ogled sta postavila portrete staroselcev iz težko dostopnih delov porečja reke Omo v Etiopiji ter iz Arunačal Pradeša in Nagalanda, zadnjih kotičkov divjine v Indiji. Posameznice in posameznike sta želela prikazati, kot bi bili posneti v pravem fotografskem studiu, čeprav sta jih fotografirala na odmaknjenih območjih in v zelo težkih razmerah.

Avtorja razstave: Arne Hodalič in Katja Bidovec

Umetnikove skice (28. 9.–3. 12. 2017)

Skupinska razstava; v sodelovanju z Društvom likovnih umetnikov Ljubljana

Razstava je predstavila dela devetih ustvarjalcev in ustvarjalk, članov in članic Društva likovnih umetnikov Ljubljana, ki pripadajo več generacijam in se izražajo v različnih medijih: slikarstvu, kiparstvu, grafiki, ilustraciji, keramiki in intermedijskih umetnostih. Ideja razstave je temeljila na prikazu različnih pristopov k skici, zato so bili poleg slikarskih in kiparskih osnutkov, narejenih v različnih tradicionalnih tehnikah, na ogled tudi miselni vzorci, značilni za konceptualno umetnost, ki kažejo, da se skica sočasno z razvojem novih tehnologij razširja v polje digitalnega. Na razstavi so razstavljali naslednji avtorji: Mirsad Begić, Milan Erič, Anamari Hrup, Eva Peterson Lenassi, Silvester Plotajs Sicoe, Ivo Prančič, Rene Rusjan, Saba Skaberne, Zora Stančič.

Kustosinja razstave: Nataša Kovšca

Kazemate:

Tugo Šušnik: Oksimoron II – Bistroumni nesmisel (2. 3.–14. 5. 2017)

Slikarska razstava

Tugo Šušnik, akademski slikar, profesor na ljubljanski likovni akademiji ter pronicljiv likovni teoretik, je trdno zasidran akter slovenskega modernizma. Razstava je predstavila dela, ki jih umetnik poimenuje kar elektrografike ali svetlobne slike in so nastajala leta 2016. Osnova zanje so njegova barvna platna, nastala med letoma 2004 in 2015, ki jih je s pomočjo posebnega patenta prenesel na električne nosilce. Barva in njena svetilnost tvorita osrednji likovni poudarek Šušnikovih svetlobnih slik.

Kustosinja: Irma Brodnjak

Plečnik nad mestom (25. 5.–1. 10. 2017)

Razstava o Plečnikovih uresničenih in neuresničenih načrtih na Grajskem griču; v sodelovanju z Muzejem in galerijami mesta Ljubljane (Plečnikova hiša) ter Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije

V sklopu dogodkov ob 60. obletnici smrti in 145. obletnici rojstva arhitekta Jožeta Plečnika smo v Kazematah na Ljubljanskem gradu in v drevoredu proti Šancam na Grajskem griču postavili razstavi pod skupnim naslovom *Plečnik nad mestom*, ki sta spregovorili o Plečnikovem delu in njegovih prizadevanjih, povezanih z gradom in Grajskim gričem. Vizije o ureditvi grajskega poslopja in dostopa na grad (1931–32, 1947), ki so bile idejno nedvomno povezane z mojstrovo obnovo praškega gradu, ter o ureditvi pešpoti na grad, predstavitev klopi in svetilke z Žal in stolov za različne namene, si je bilo mogoče ogledati v Kazematah. V drevoredu pa smo na fotografijah velikega formata predstavili obnovo Šanc, ki je po Plečnikovih načrtih potekala v letih 1934–1936. Dokumente in fotografsko gradivo za razstavo so prispevali Muzej in galerije mesta Ljubljana – Plečnikova hiša, Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana, Slovenski etnografski muzej, Zgodovinski arhiv Ljubljana, Muzej za arhitekturo in oblikovanje, Slovenski etnografski muzej, Praški grad in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije. V sklopu razstave smo organizirali strokovne vodene ogleds kustosinjo in avtorico razstave, programe za šolske skupine, cikel predavanj *Med Prago in Ljubljano*, ob koncu projekta pa smo pripravili še čajanko, na kateri so o Plečniku spregovorili strokovnjaki z različnih področij.

Avtorica razstave: Nina Bricelj, kustosinja: Ana Porok

Razvoj slovenske kiparske misli (12. 10.–17. 12. 2017:)

Kiparska razstava; v sodelovanju z Društvom likovnih umetnikov Ljubljana in Akademijo za likovno umetnost in oblikovanje

Ljubljanski grad je v sodelovanju z Akademijo za likovno umetnost in oblikovanje ter Društvom likovnih umetnikov Ljubljana pripravil izbran razstavni pregled kiparskih del, nastalih pod rokami vseh kiparskih pedagogov, ki so od ustanovitve (1945/46) do danes delovali na njej. Izbor del se je navezoval na značilne umetnine, ki jih hrani ljubljanska Moderna galerija, posodili pa so jih tudi Zbirka likovnih del Akademije za likovno umetnost in oblikovanje, uprava občine Idrija, zasebni lastniki in živeči avtorji. Razstava je nastala ob 35-letnici Društva likovnih umetnikov Ljubljana, katerega vodstvene dejavnosti so v tem času opravljali tudi številni razstavljalci. Na ogled so bila dela naslednjih avtorjev: Peter Loboda, Nikolaj Pirnat, Boris Kalin, Zdenko Kalin, Frančišek Smerdu, Karel Putrih, Drago Tršar, Slavko Tihec, France Rotar, Dušan Tršar, Lujo Vodopivec, Marjetica Potrč, Matjaž Počivavšek, Jože Barši, Zmago Posega, Alen Ožbolt, Metod Frlic, Jurij Smole, Boštjan Drinovec.

Kustos razstave: Aleksander Bassin

Hribarjeva dvorana:

Raz-stavljena usta – z Luthrom v svet besed (6. 4.–11. 6. 2017)

Prostorska postavitev; v sodelovanju z Goethe Institutom Ljubljana

Interaktivna prostorska postavitev je bila prav tako del projekta *Luther in slovenski protestanti*, s katerim smo na Ljubljanskem gradu zaznamovali 500. obletnico začetka reformacije. V Luthrovem letu je nastala v sodelovanju z Goethe Institutom Ljubljana. V Hribarjevi dvorani je prikazovala jezikovno ustvarjanje protestantskega reformatorja in upornika Martina Luthra. Ta je pri prevodu *Biblije* »ljudem pogledal na usta« in s tem odločilno prispeval k ustvarjanju in emancipaciji nemškega jezika. Veliko njegovih besed in fraz je tudi po petsto letih v vsakdanji rabi nemščine še zmeraj živih. Osem Luthrovih besednih zvez je bilo izhodišče za osem instalacij. Eksperimenti, ki so bili prevedeni v prostor, so ponazarjali različne vidike jezikovnega izražanja, govornega dejanja, večpomenskosti besed in njihove etimologije.

Kustos: dr. Friedrich W. Block

Grajsko dvorišče:

Moonolith – Monument Luni in zvezdam (22. 3.–5. 5. 2017)

Interaktivna postavitev; v sodelovanju z MoTo – Muzejem tranzitornih umetnosti

Moonolith – Monument Luni in zvezdam Martina Briclja Barage spada med projekte, v katerih se uspešno prepletata umetnost in dognanja v znanosti, kar je v sodobni umetnosti že nekaj let vse pogostejše načelo. Instalacijo je lahko aktiviral posameznik, ki je na njeni površini po svoji volji ponazoril odnose med zvezdami, risal nova ozvezdja in ustvarjal dogodke v vesolju, ki so bili posledica teh odnosov. *Moonolith* je velika okrogla nebesna sfera, ki deluje na dveh ravneh. Skozi interakcijo postane njeno površje odzivno svetlobno in zvočno glasbilo, ki odpira polje igre, med mirovanjem pa je to skulptura, ki je za obiskovalca z gibanjem svetlobe in zvokov prostor umiritve in razmisleka. Instalacija je bila izdelana posebej za dvorišče Ljubljanskega gradu.

Avtor: Martin Bricelj Baraga

Grajska kapela:

Velikonočne pisanice (14. 4.–18. 4. 2017)

Razstava velikonočnih pisanic; v sodelovanju z Delom, d. d.

Med velikonočnimi prazniki je bila v Grajski kapeli na ogled razstava velikonočnih pisanic v sklopu 21. natečaja *Slovenskih novic* »Naj pirhi«. Na razstavi so bile na ogled velikonočne pisanice iz vse

Slovenije. Najlepši izdelki, ki so prispeli na natečaj in ki jih je izbrala strokovna komisija pod vodstvom etnologa dr. Janeza Bogataja, so bili nagrajeni.

Organizatorica: Nika Kokalj

Stopnišče Razglednega stolpa:

Črke namesto čopiča (19. 5.–11. 6. 2017)

Tipografska razstava; v sodelovanju s Studiem TipoRenesansa

Na ustvarjalnih delavnicah tiska s cehovskim mojstrom, ki smo jih pripravili v sklopu projekta *Luther in slovenski protestanti*, so se udeleženci kot tiskarski vajenci pod budnim očesom izkušenega tiskarja potopili v svet črk, tiskarske barve in barvnih valjčkov, premešali so plakatne črke in jih znova sestavili v različne podobe. Z nekaj barve in s papirjem so na stari tiskarski stiskalnici ustvarili plakate, ki smo jih poleg tiskarjevih pripomočkov prikazali na razstavi v Razglednem stolpu.

Mentor: Marko Drpić

Plečnik v otroških očeh (19. 6.–3. 9. 2017)

Razstava otroških likovnih izdelkov; v sodelovanju z Osnovno šolo Jožeta Moškriča, Ljubljana

V letu, ki je bilo posvečeno arhitektu Jožetu Plečniku (1872–1957), so učenci Osnovne šole Jožeta Moškriča iz Ljubljane spoznavali življenje in delo največjega slovenskega arhitekta, tudi njegove nikoli uresničene načrte za Ljubljanski grad. Pod vodstvom mentorjev so pri likovnem pouku ustvarjali v različnih likovnih tehnikah po Plečnikovem navdihu. Arhitektovi uresničeni in neuresničeni načrti za Ljubljanski grad so bili izhodišče za razstavo otroških likovnih izdelkov ob koncu šolskega leta.

Mentorica: Sabina Mattersdorfer

Palacij in Stanovska dvorana:

Milena Usenik in Emerik Bernard: »Sobivanje« (5. 7. 2016–27. 8. 2017)

Slikarska razstava; v sodelovanju z Galerijo Prešernovih nagrajencev Kranj

Milena Usenik in Emerik Bernard, akademska slikarja in življenjska sopotnika, sta na razstavi v Palaciju in Stanovski dvorani predstavila izbor del iz svojega dolgoletnega ustvarjalnega opusa s poudarkom na zadnjih desetih letih. Milena Usenik je postavila na ogled dela iz obdobja pop arta in abstrahirane krajine istrskega sveta, Emerik Bernard pa kolaže in asemblaže ter fotografije, ki jih je prav tako navdihnili istrska krajina. Sprehod po razstavi je bil sprehod po njunem življenjskem in slikarskem sobivanju.

Kustosa razstave: dr. Miklavž Komelj in Andrej Medved

Leta 2017 smo v sklopu likovno-galerijskega programa pripravili sedemnajst razstav. Razstavi *Plečnik nad mestom* in *Milena Usenik in Emerik Bernard: »Sobivanja«* si je skupno ogledalo 95.776 obiskovalcev, pri drugih števila obiskovalcev ni mogoče določiti (za natančne podatke bi bilo razstavne prostore treba opremiti s primerno tehnologijo, ki bi beležila obisk).

Kriterij uspešnosti: V dobrem desetletju in pol trajajočem obdobju je likovno-galerijski program postal pomembna programska vsebina na Ljubljanskem gradu. Z dviganjem kakovostne ravni razstavljalcev je v strokovni in laični javnosti vse bolj odmeven in prepoznaven. Odzivi na vsakokratna tematska dogajanja tako v mestu kot v državi so privedli do tvornega sodelovanja s številnimi ustanovami s področja likovne umetnosti in kulture, kar še krepi vpetost tega programskega področja v ožji in širši lokalni ter mednarodni prostor.

Kriterij učinkovitosti: V zadnjih nekaj letih se je letno število razstav zmanjšalo v korist kakovosti, kar pa ne pomeni, da se je zmanjšalo število obiskovalcev. Število obiskovalcev se povečuje tudi zaradi raznolikega obrazstavnega dogajanja. Učinkovitost posameznih projektov se povečuje, če so zagotovljena ustrezna finančna sredstva.

Kriterij primernosti: Kljub posameznim pomislekom je odziv umetnikov, ustanov ter domačih in tujih obiskovalcev ob razstavah, ki so umeščene v različne grajske prostore, pohvalen. Še vedno pa se potrjuje, da z umestitvijo likovnih del v grajske prostore njihov arhitekturni presežek samo še nadgrajujemo.

Kriterij dostopnosti: Obisk večine razstav je brezplačen, pri plačljivih pa višino vstopnine določimo tako, da so dostopne širšemu krogu obiskovalcev, ali pa je vstopnina že vključena v splošno grajsko vstopnico. Likovno-galerijski program zaradi tega doseže številno in zelo raznoliko občinstvo.

c. Uprizoritveni program

V Grajskem gledališču smo leta 2017 na področju uprizoritvenega programa pripravili historično lutkovno predstavo *Doktor Faust* v izvedbi Lutkovnega gledališča Ljubljana. Decembra pa smo že drugo leto zapored na spored uvrstili gledališko predstavo za otroke *Vitez, zmaj in praznični direndaj*.

Kratka predstavitev predstav:

Doktor Faust; historična lutkovna predstava v izvedbi Lutkovnega gledališča Ljubljana (5. 3., 2. 4., 23. 4., 10. 9., 24. 9. in 8. 10. 2017)

Lutkoteka je del muzejskega programa v Lutkovnem gledališču Ljubljana, namenjena oživljanju najstarejših lutkovnih predstav, ki so na poseben način navdušile občinstvo in zaznamovale gledališki spomin. Ena izmed njih je *Doktor Faust*. Za miniaturni lutkovni oder jo je po leipziškem zapisu slavne zgodbe o učenjaku, ki je svojo dušo zapisal hudiču, priredil Milan Klemenčič, začetnik slovenskega

lutkovnega gledališča. Predstava je bila prvič uprizorjena leta 1938 in pomeni vrh umetnikovega ustvarjanja.

Vitez, zmaj in praznični direndaj; gledališka predstava za otroke (3. 12., 10. 12., 16. 12, 17. 12, 23. 12.)

Skupaj z grajskimi animatorji smo leta 2016 pripravili in premierno uprizorili interaktivno predstavo za otroke, ki smo jo decembra 2017 znova umestili v program. Avtorska predstava, primerna za otroke od tretjega leta dalje, pripoveduje o prazničnem razpoloženju na Ljubljanskem gradu in v Ljubljani.

V šestih terminih si je predstavo *Vitez, zmaj in praznični direndaj* glede na skupno število prodanih vstopnic ogledalo 377 obiskovalcev, lutkovno predstavo *Doktor Faust* pa v sedmih terminih 158 obiskovalcev.

Kriterij uspešnosti: V obstoječo ponudbo programa smo tudi lani vključili avtorsko vsebino, na katero se je občinstvo zelo dobro odzvalo, zato ocenjujemo, da smo cilj dosegli.

Kriterij učinkovitosti: S številom prodanih vstopnic smo zadovoljni, saj je bilo v primerjavi s številom prodanih vstopnic leto prej precej večje.

Kriterij primernosti: Vsebini obeh predstav sta skrbno izbrani, poskrbljeno pa je tudi za kakovostno izvedbo. Odzivi obiskovalcev so bili zelo dobri, zato ocenjujemo, da je celoten program uspešen in primeren za izbrane ciljne skupine.

Kriterij dostopnosti: Prizadevamo si, da bi bile naše predstave dostopne širšemu krogu obiskovalcev, kar je bilo glavno vodilo pri določitvi cene vstopnice, poleg tega pa smo 3. 12., na *Ta veseli dan kulture*, dve predstavi za otroke umestili v programski sklop brezplačnih vsebin.

d. Izobraževalni program

Leta 2017 smo pripravili vsebinsko raznolik in pester izobraževalni program, namenjen vsem generacijam; z njim smo si prizadevali ozaveščati o vlogi in pomenu nepremične in premične kulturne dediščine, za katero skrbi Javni zavod Ljubljanski grad. Ker je bilo leto 2017 posvečeno spominu na znamenitega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika, smo posebno pozornost namenili pripravi spremljevalnega programa ob razstavi *Plečnik nad mestom*; tako smo širši javnosti skušali približati mojstrovo življenje, vizije in uresničene načrte za Grajski grič. V ospredju je bila tudi 500. obletnica začetka reformacije, zato je pomlad 2017 na Ljubljanskem gradu pomembno zaznamoval projekt *Luther in slovenski protestanti*, v okviru katerega smo pripravili številne vsebine. Z njimi smo hoteli poudariti predvsem vlogo in pomen knjige ter tiska v družbi nekoč in danes. Ena izmed najpomembnejših novosti v lanskem letu pa je bil cikel pravljič za odrasle *Drobtinice resnice iz pravljične potice*, s katerim oživljamo tradicijo doživetega pripovedovanja pravljič ter interpretacije njihovih nauk in življenjskih modrosti. Drugo polovico leta je pomembno zaznamoval povsem nov avtorski program *Šola zmajeslovja* za najmlajše, katere prepoznavna obraza sta kostumirana lika profesor zmajeslovja in njegova vajenka – pustolovka.

Kratke predstavitve izvedenih dogodkov

Zimsko počitniško varstvo: Srednjeveško življenje na gradu (od 27. 2. do 3. 3. 2017)

Med zimskimi počitnicami smo za osnovnošolce prvič pripravili celotedensko počitniško varstvo, med katerim so otroci spoznavali, kakšno je bilo srednjeveško življenje na gradu. V ponedeljek, 27. 2., smo pripravili pravo srednjeveško pustolovščino, na kateri so otroci spoznavali grad ter veliko zanimivosti iz življenja grajskih prebivalcev. Na pustni torek, 28. 2., smo organizirali pustovanje s pustolovko, profesorjem zmajeslovja in zmajčkom Francijem. Sreda, 1. 3., in četrtek, 2. 3., sta bila posvečena spoznavanju viteškega življenja in viteški šoli. Zadnji dan počitniškega varstva, v petek, 3. 3., pa smo pripravili turnir v srednjeveških igrah in slovesno podelitev priznanj za vse njegove udeležence.

Skozi pravljичni grad

Skozi pravljичni grad je program za družine, ki smo ga zasnovali v sklopu dogodkov ob 60. obletnici smrti arhitekta Jožeta Plečnika. Srečanja so potekala vsako drugo nedeljo v mesecu. Vsako izmed njih je bilo sestavljeno iz dveh sklopov, in sicer iz pravljичne animacije in ustvarjalne delavnice. Ker je arhitekt Plečnik pomembno zaznamoval arhitekturno podobo Ljubljane, velike načrte pa je imel tudi za njen grad, so udeleženci spoznavali različna zgodovinska obdobja, ki so pomembno zaznamovala arhitekturno podobo Ljubljanskega gradu. Pravljичni animaciji je sledila ustvarjalna delavnica, na kateri so otroci izdelovali maketo gradu, ki so jo na zadnjem srečanju uporabili tudi kot igralno površino za družabno igro.

V obravnavanem obdobju smo izvedli naslednje prireditve:

- 8. 1. 2017: **Škratje skrivalnice na griču;**
- 12. 2. 2017: **Marcus očara Ludvika;**
- 12. 3. 2017: **Marionina skrivnost;**
- 9. 4. 2017: **Jurij ima pomoč;**
- 14. 5. 2017: **Končno grad;**
- 11. 6. 2017: **Hermi in vojvoda Herman;**
- 9. 7. 2017: **Sigizmund svetovalec;**
- 13. 8. 2017: **Bolničarka Hermiona;**
- 10. 9. 2017: **Utar želi vodnjak;**
- 8. 10. 2017: **Ivanova sijajna družba v zaporu;**
- 12. 11. 2017: **Grajski škrti za župana Hribarja;**
- 10. 12. 2017: **Kje na Ljubljanskem gradu pa škrti domujejo dandanes?.**

Jesenske počitniške delavnice (2. 11. in 3. 11. 2017)

V sklopu dvodnevni raziskovalnih in ustvarjalnih počitniških delavnic smo spoznavali, kakšen je bil srednjeveški vsakdan. Prvi dan smo se skupaj podali raziskovat grad in v njem odkrivali, kakšno so bile življenjske navade grajskih prebivalcev, poleg tega pa smo spoznavali številne zanimivosti o Habsburžanih. Na koncu je na ustvarjalni delavnici, ki jo je vodila grajska gospodična, vsak otrok izdelal unikatno svečko iz voska. Drugi dan smo se podali na grajski potep, na katerem smo izvedeli

veliko o pustolovskem življenju vitezov. Temu je sledila ustvarjalna delavnica, na kateri so si otroci izdelali viteški meč in ščit, nato pa so svoje spretnosti preizkusili v viteški mali šoli.

Šola zmajeslovja

Program, namenjen družinam, je potekal od septembra do decembra, vsako četrto soboto v mesecu. Ker je zmaj edino mitološko bitje, ki je z različnimi zgodbami in legendami neločljivo povezano tako z Grajskim gričem in Ljubljanskim gradom kot z mestom Ljubljana, smo organizirali interaktivne vodene ogleda za najmlajše; na njih so ob različnih nalogah in izzivih spoznavali zgodovino gradu ter zgodbe, povezane s številnimi zanimivostmi iz življenja zmajev. Pri reševanju izzivov sta jim pomagala kostumirana lika, profesor zmajeslovja in njegova vajenka – pustolovka.

V sklopu Šole zmajeslovja smo pripravili naslednja srečanja:

- 23. 9. 2017: **Uvod v zmajeslovje;**
- 28. 10. 2017: **Skrivna pisava;**
- 25. 11. 2017: **Izgubljeni talisman;**
- 23. 12. 2017: **Zmajeve skrivnosti.**

Drobtinice resnice iz pravljice potice: Pravljičnice za odrasle

Ker so bile pravljice prvotno namenjene odraslim in je bila tradicija pripovedovanja poučnih in zanimivih zgodb zelo priljubljena tudi na srednjeveških gradovih, smo se odločili, da bomo leta 2017 na Ljubljanskem gradu to tradicijo obudili. Cikel pravljičnic za odrasle *Drobtinice resnice iz pravljice potice* smo organizirali med januarjem in majem ter septembrom in decembrom, vsak tretji petek v mesecu. Pravljični večeri so povezali doživeto pripoved ter zanimivo interpretacijo, ki je nauk posameznih pravljičnic umestila v sodoben čas in aktualno dogajanje, pripravili pa smo jih skupaj z Mirjam Slanovec in Lukom Hrovatom.

V tem obdobju so bile na sporedu naslednje pravljice:

- 20. 1. 2017: **Zlata ptica** (slovenska);
- 17. 2. 2017: **Zmršenka** (norveška);
- 17. 3. 2017: **Žabji kralj** (brata Grimm);
- 21. 4. 2017: **Ko je Šlemil šel v Varšavo** (Isaac B. Singer);
- 19. 5. 2017: **O treh grahih** (slovenska);
- 15. 9. 2017: **Zdravilno jabolko** (slovenska);
- 20. 10. 2017: **Pametna hči** (sibirska);
- 17. 11. 2017: **Striborov gozd** (I. Brlić-Mažuranić);
- 15. 12. 2017: **Cesarjeva nova oblačila** (H. C. Andersen).

Cikel predavanj *Pomen knjige v času* (18. 4., 25. 4. in 11. 5.)

Kot del spremljevalnega programa ob projektu *Luther in slovenski protestanti*, ki smo ga posvetili 500. obletnici začetka reformacije, smo pripravili cikel treh tematskih predavanj; poimenovali smo ga *Pomen knjige v času*. Na prvem, *Začetki reformacije in protestanti v »slovenskih deželah« 16. stoletja*, sta dr. Nenad H. Vitorović in dr. Marko Kerševan podrobneje predstavila Luthrove ideje in delovanje, spregovorila o tem, kdo so bili luterani na Slovenskem ter kdo in zakaj je podpiral njihovo delo. Na drugem predavanju, *Knjiga, ta poskočna stara gospa*, je dr. Miha Kovač odgovoril na

številna vprašanja, povezana z revolucionarnim izumom tiska, o tem, kako se je v stoletjih vloga knjige v evropski civilizaciji spreminjala ter zakaj se že od začetka izuma tiska govori o koncu knjige. Na zadnjem predavanju z naslovom *Brati pomeni stati inu obstati* pa je dr. Manca Košir spregovorila o pomenu in vlogi branja pri ohranjanju slovenske kulture in identitete ter predstavila trenutno stanje na področju bralne pismenosti pri nas.

Delavnica tiska s cehovskim mojstrom (13. 4. in 4. 5. 2017)

V sklopu spremljevalnega programa ob projektu *Luther in slovenski protestanti* smo v sodelovanju s *Studiem tipoRenesansa* pripravili *Delavnico tiska s cehovskim mojstrom*. Program je bil sestavljen iz dveh sklopov, in sicer iz interaktivnega vodenega ogleda po razstavah *Raz-stavljena usta* in *V pomladi slovenskega knjižnega jezika* ter ustvarjalne delavnice, na kateri so obiskovalci pod mentorstvom izkušenega tiskarskega mojstra Marka Drpića natisnili plakate, ki smo jih razstavili v Razglednem stolpu. Razstavo smo poimenovali *Črke namesto čopiča*, odprli pa smo jo 19. 5. 2017, na prvi dan 7. grajskih dni.

Cikel predavanj Med Ljubljano in Prago (1. 6., 15. 6. in 21. 9. 2017)

Cikel predavanj *Med Ljubljano in Prago* smo pripravili v sklopu spremljevalnega programa razstave *Plečnik nad mestom*, v počastitev spomina na 145. obletnico rojstva in 60. obletnico smrti slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika (1872–1957). Na prvem, *Jože Plečnik in Ljubljanski grad*, je dr. Andrej Hrausky obiskovalcem predstavil, kaj se je dogajalo z gradom po tem, ko ga je mesto odkupilo od državnih oblasti, kako sta njegovo usodo zaznamovali obe svetovni vojni ter kakšne vizije in načrte je imel zanj mojster Plečnik. Na drugem predavanju z naslovom *Jože Plečnik in praški grad* je dr. Damjan Prelovšek pojasnil, kako je Plečnik srednjeveški grajski kompleks v Pragi preuredil v sedež češkoslovaškega predsednika Tomaša G. Masaryka ter katere izmed zamisli, ki so se mu porodile ob prenovi praškega gradu, je poskušal uresničiti tudi v rojstni Ljubljani. Na zadnjem predavanju je Irena Vesel podrobneje predstavila gradbene posege pri sanaciji in rekonstrukciji Šanc in spregovorila o tem, katera dela bo v prihodnje še treba izvesti, da bi ohranili ta pomembni del Plečnikove kulturne dediščine na Grajskem griču.

Vodeni ogled s kustosinjo in avtorico razstave Plečnik nad mestom (8. 6., 22. 6. in 7. 9. 2017)

Kot del spremljevalnega programa ob razstavi *Plečnik nad mestom* smo junija in septembra 2017 pripravili tri strokovne vodene ogleds s kustosinjo razstave Ano Porok in avtorico Nino Bricelj, da bi širšo javnost podrobneje seznanili s Plečnikovimi prizadevanji za preureditev Grajskega griča in gradu.

Arhitektura v času in prostoru (28. 9. 2017)

Kot zadnjega izmed spremljevalnih dogodkov ob razstavi *Plečnik nad mestom* smo pripravili pogovor s strokovnjaki dr. Andrejem Hrauskyem, Matjažem Bolčino, dr. Petrom Krečičem, dr. Jurijem Kobetom in Boštjanom Vugo. Vodil ga je Blaž Peršin. Sodelujoči so predstavili različne poglede na to, kako čas in prostor zaznamujeta arhitekturno podobo, kako aktualne družbene razmere vplivajo nanjo in nasprotno, kako arhitektura, ki nas obdaja, zaznamuje naše življenje, ter številne druge teme.

Izginjajoče kulture; predavanje o projektu in skupinski ogled razstave (20. 6. in 12. 9. 2017)

Avtorja razstave National Geographic Slovenija *Izginjajoče kulture*, fotografa Arne Hodalič in Katja Bidovec, sta pripravila poglobljeni predavanji, v sklopu katerih sta podrobneje predstavila celoten projekt. Odgovori na vprašanja, zakaj je do njega sploh prišlo, kaj stoji za osnovno idejo, kakšne so zgodbe iz zakulisja in kako zapletena ter avanturistična je bila njegova tehnična izvedba, so razstavi v Galeriji »S« dodali popolnoma nove razsežnosti. Enourno predavanje sta obakrat sklenila z vodenim ogledom razstave.

Tečaj kaligrafije (21. 11., 28. 11., 5. 12., 12. 12. 2017)

V sodelovanju z Mirom Knezom, izkušenim grajskim pisarjem, smo za ljubitelje lepopisja različnih starosti organizirali začetni tečaj kaligrafije v štirih delih. Udeleženci so se med tečajem poučili o osnovnih potezah izbrane pisave ter njenih elementih, malih in velikih črkah, številkah in ločilih ter na koncu naredili svoj prvi kaligrafski izdelek.

Prešernov dan na Ljubljanskem gradu (8. 2. 2017)

Na osrednji slovenski kulturni praznik je Ljubljanski grad tudi lani, podobno kot večina slovenskih kulturnih ustanov, obiskovalcem ponudil brezplačen ogled kulturnih vsebin. Ob tej priložnosti smo pripravili naslednje brezplačne vodene ogleda: klasično vodstvo po Ljubljanskem gradu (dva termina), vodstvo po stalni razstavi *Slovenska zgodovina*, *Časovni stroj* (dva termina), vodstvo po stalni razstavi *Lutkovni muzej* za otroke (en termin) in za odrasle (en termin).

Kulturni bazar (30. 3. 2017)

V Cankarjevem domu v Ljubljani je lani potekal deveti Kulturni bazar – prireditev, namenjena javnim zavodom in izobraževalnim ustanovam iz celotne Slovenije, na kateri predstavijo svoje delo na področju kulturno-umetnostne vzgoje. Ljubljanski grad je na svoji stojnici že šesto leto zapored predstavljal ponudbo pedagoških programov, ki smo jih pripravili za šolsko leto 2016/2017. Velik poudarek smo namenili povsem novemu vodenemu ogledu *Izza grajskih rešetk*. Poleg tega smo v nekoliko manjšem obsegu predstavili še druge programe za otroke, npr. rojstnodnevna praznovanja, sobotne delavnice idr.

Festival Bobri (23. 1.–8. 2. 2017)

Festival kulturno-umetnostne vzgoje Bobri je lani potekal že deveto leto zapored. Osrednja tema je bila večkulturnost, s poudarkom na odkrivanju in raziskovanju bogastva kultur različnih dežel. V ta namen smo za različne starostne skupine pripravili brezplačna programa *Bogastvo identitet* in *Po sledih kulturne raznolikosti*, ki sta bila sestavljena iz dveh sklopov, in sicer interaktivnega vodenega ogleda po razstavi *Slovenska zgodovina* ter pogovora s predstavnikom manjšine. Skupaj smo odkrivali, od kod izvirajo kulturne raznolikosti, kakšen je naš odnos do njih, kako se lahko ravno zaradi različnosti dopolnjujemo ter zakaj je tako pomembno, da smo strpni drug do drugega.

Ta veseli dan kulture (3. 12. 2017)

Na pobudo ministrstva za kulturo smo 3. decembra, ob obletnici rojstva našega največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna, tradicionalno omogočili brezplačen ogled stalnih grajskih vsebin za vse obiskovalce. Kot dodatno ponudbo smo organizirali naslednje brezplačne vodene ogleda: klasično vodstvo po Ljubljanskem gradu (dva termina), *Časovni stroj* v slovenščini (en

termin) in v angleščini (en termin), po stalni razstavi *Slovenska zgodovina* (en termin) in razstavah *Skrivnostni svet zmajev za otroke* (en termin) in *Izza grajskih rešetk* v slovenščini (en termin) in angleščini (en termin). Poleg tega so bile ta dan na voljo brezplačne vstopnice za ogled dveh predstav *Vitez, zmaj in praznični direndaj* (podrobnejši opis je v sklopu uprizoritvenega programa).

Šance in Jože Plečnik

V okviru prireditev v sklopu Plečnikovega leta, smo v sodelovanju z ZVKDS pripravili brezplačno publikacijo, v kateri je avtorica Irena Vesel predstavila zgodovinski razvoj in pomen Plečnikovih Šanc na Grajskem griču. Publikacija je namenjena vsem, ki jih zanimata pestra zgodovina in arhitektura Grajskega griča ter se navdušujejo nad arhitekturnimi mojstroviniami Jožeta Plečnika. Na voljo je tudi v elektronski obliki na spletni strani Ljubljanskega gradu, v slovenskem in angleškem jeziku.

Leta 2017 smo v sklopu izobraževalnega programa pripravili 67 dogodkov, ki se jih je skupno udeležilo 1.330 obiskovalcev (obiskovalci Kulturnega bazarja niso všteti, saj njihovega števila ni mogoče oceniti).

Kriterij uspešnosti: Z vidika raznolikosti in poučnosti vsebin ter povezovanja programa z aktualnim dogajanjem v mestu Ljubljana ocenjujemo, da smo dosegli zastavljene cilje. Poleg tega pa smo za otroke lani prvič pripravili program celotedenskega počitniškega varstva; glede na odzive ocenjujemo, da je bil zelo uspešen. Prav tako smo v drugi polovici leta prvič organizirali *Šolo zmajeslovja*; tudi odzivi nanjo so bili zelo dobri, hkrati pa je bil to glede na število prodanih vstopnic najbolj prodajan otroški program v letu 2017. Za odrasle smo pripravili povsem novo vsebino, cikel pravljič za odrasle *Drobtinice resnice iz pravljичne potice*, in tako pridobili nove obiskovalce izobraževalnega programa.

Kriterij učinkovitosti: Vsebine smo pripravili z razmeroma nizkimi finančnimi stroški, zato menimo, da smo bili pri doseganju končnih rezultatov uspešni.

Kriterij primernosti: Ocenjujemo, da so bile teme, ki obiskovalce izobražujejo na zelo različnih področjih, kot so kulturna dediščina, zgodovina, arheologija, umetnost, etnologija, arhitektura, zmajeslovje ter številne druge, primerne.

Kriterij dostopnosti: Prizadevamo si, da bi s vsebinami, ki jih ponujamo, pritegnili vse starostne skupine. Pri plačljivih dogodkih ceno vstopnice določimo tako, da je dostopna širšemu krogu obiskovalcev, poleg tega pa smo jim med letom ponudili kar nekaj brezplačnih vsebin in prireditev. Večjo dostopnost skušamo zagotoviti še z udeležbo na različnih festivalih, kakršna sta npr. festival kulturno-umetnostne vzgoje Bobri in Kulturni bazar.

e. Tradicionalni dogodki

Tradicionalni dogodki na Ljubljanskem gradu so namenjeni širšemu krogu ljudi – predvsem naključnim domačim in tujim obiskovalcem. Njihova vsebina večinoma temelji na slovenskih

običajih in zgodbah, ki so neposredno ali pa tesno povezani z Ljubljanskim gradom, Ljubljano in Slovenijo. Pripravljamo jih, ker si želimo vzdrževati kakovost utečenih programskih enot in dodajati nove, inovativne elemente ter tako skrbeti za ohranjanje tradicije in za prenos navad in običajev na mlajše generacije.

Kratke predstavitve izvedenih dogodkov

Zgodba grajske trte – Spomladanska rez, trgatev, martinovanje (4. 4., 10. 10. in 11. 11. 2017)

Grajska trta je potomka najstarejše trte na svetu, trte z mariborskega Lenta. Grad bogati od leta 1990. Mariborčani cepljenke podarjajo po posebnem pravilniku, in sicer številnim krajem, pa tudi posameznikom v Sloveniji in v tujini. Leta 2017 smo v družbi članov konventa sv. Urbana, skrbnika grajske trte, spomladi opravili tradicionalno spomladansko rez, jeseni pa trgatev. Letino 2017 smo predstavili na tradicionalnem mestnem martinovanju.

Jurjevanje (23. 4. 2017)

Jurjevanje na Ljubljanskem gradu ima zelo dolgo tradicijo; Ljubljančani so v preteklosti praznik zaznamovali na dva načina: najprej s slovesno mašo v čast sv. Juriju, zavetniku mesta, nato pa s prijetnim druženjem na Ljubljanskem gradu. Tudi leta 2017 se je tradicija nadaljevala s sveto mašo na Grajskem dvorišču v sodelovanju z župnijo sv. Jakoba.

7. grajski dnevi (19.–21. 5. 2017)

Leta 2017 je minilo že sto dvanajst let, odkar je takratni župan Ivan Hribar Ljubljanski grad odkupil od državne oblasti. Vizionarski mož je imel z njim velike načrte, ki se stoletje po tem uresničujejo, saj grad postaja pomembno kulturno središče slovenske prestolnice. Ob obletnici odkupa smo zato organizirali sedme grajske dneve z 28 raznovrstnimi brezplačnimi prireditvami, ki so primerne za vso družino in hkrati pomembne za promocijo vsebin, ki jih sicer izvajamo na gradu.

Program 7. grajskih dni po dnevih:

19. maj 2017:

- **Ljubljanski zmaj, za prijatelje Franci**, gledališka predstava Šentjakobskega gledališča Ljubljana, ob 9.30 in 11.00, Palacij (zaključeno);
- **Iskanje zmajevega zaklada**, raziskovalni vodeni ogled, ob 16.00;
- **Črke namesto čopiča**, odprtje tipografske razstave, ob 17.00, Razgledni stolp;
- **O treh grahih**, pravljica za odrasle, ob 19.00, Grajsko gledališče.

20. maj 2017:

- **Zavozlanke – lutkovna detektivka**, raziskovalni vodeni ogled, ob 9.00, Lutkovni muzej;
- **Oprodova preizkušnja v grajskem gozdu**, raziskovalni vodeni ogled, ob 10.00;
- **Tiskanje plakatov z lesenimi in svinčenimi črkami**, ustvarjalna delavnica za otroke, od 11.00 do 13.00, Friderikov stolp;
- **Grajske zgodbe zmaja Kamišibaja za najmlajše**, gledališče kamišibaj, ob 12.00, Grajsko dvorišče;
- **Nariši in povej svojo zgodbo**, ustvarjalna delavnica kamišibaja, ob 13.00, Grajsko gledališče;

- **Pobeg viteza Erazma**, interaktivni vodeni ogled, ob 14.00;
- **Tiskanje plakatov z lesenimi in svinčnimi črkami**, ustvarjalna delavnica za mladostnike, od 15.00 do 17.00, Friderikov stolp;
- **Po sledih izgubljenega simbola**, raziskovalni vodeni ogled, ob 16.00, razstava *Slovenska zgodovina*;
- **Grajske zgodbe zmaja Kamišibaja za malo starejše**, gledališče kamišibaj, ob 17.00, Grajsko dvorišče;
- **Grajske zgodbe zmaja Kamišibaja za odrasle**, gledališče kamišibaj, ob 18.00, Grajsko dvorišče.

21. maj 2017:

- **Dan odprtih vrat**, od 9.00 do 20.00, Ljubljanski grad;
- **Srednjeveški tabor**, od 10.00 do 18.00, Grajsko dvorišče in Grajski park;
- **Ljubljanski zmaj, za prijatelje Franci**, gledališka predstava Šentjakobskega gledališča Ljubljana, ob 11.00, Palacij;
- **S tolkali in pesmijo okoli sveta**, glasbena predstava, ob 16.00, Stanovska dvorana.

Grajski piskači (3. 6.–30. 9. 2017)

Na lesenem podestu, ki je bil speljan okoli Stolpa piskačev (prvič je bil omenjen leta 1544), so grajski piskači vsak dan ob 11. uri zatrobili na tri pozavne in en kornet in meščanom tako naznanili, da se bliža 12. ura, tj. ura kosila. Kdaj je ta navada zamrla, ni znano, viri pa jo omenjajo še v 17. stoletju. Vsekakor to muziciranje ni bilo njihova najpomembnejša naloga, gre pa za običaj, ki ga je Ljubljanski grad v sodelovanju z javnim zavodom Turizem Ljubljana po večletni nameri obudil leta 2010, predvsem zato, ker je prijeten, in v spomin na grajske piskače. To tradicijo od takrat uspešno nadaljujemo, saj se grajski piskači z Razglednega stolpa oglašajo vsako lepo poletno soboto ob 11.30.

Knjižnica pod krošnjami (vsak petek, soboto in nedeljo v juniju, juliju in avgustu)

Knjižnica pod krošnjami, ki jo že vrsto let pripravljamo v sodelovanju z zavodom Divja misel, je na Ljubljanskem gradu ob poletnih koncih tedna zelo priljubljena. Predvsem tujci in starši z otroki se ob lepem vremenu radi ustavijo ob knjižnih policah ter prelistajo revije, knjige in drugo čtivo. Ohranili smo tudi bralno glasbo v živo, saj so jo obiskovalci zelo lepo sprejeli. Novost v letu, ko smo zaznamovali 60 let od smrti arhitekta Jožeta Plečnika, je bil arhitekturni kotiček: Plečnik in arhitektura v knjigah. Na ogled je bil v leseni bivalni enoti na Grajski planoti, ki smo jo pripravili v sodelovanju z arhitekturnim birojem Ofis arhitekti. Knjižnica je bila ob lepem vremenu odprta vsak konec tedna od 10. do 20. ure, ubrane melodije, v živo zaigrane za navdihujoče branje in listanje na prostem, je bilo mogoče slišati vsako nedeljo ob 11. uri, bivalno enoto pa si je bilo mogoče ogledati in se v njej posvetiti večernemu branju vsak dan, od 17.30 do 21.30.

Božična sveta maša (24. 12. 2017)

V Grajski kapeli sv. Jurija smo na sveti večer pripravili božično sveta mašo, ki jo je vodil msgr. Franci Trstenjak, popestrile pa so jo božične pesmi Komornega zbora Megaron.

Leta 2017 smo pripravili 77 tradicionalnih dogodkov, ki se jih je udeležilo skupno 1.778 obiskovalcev (v to število so vključeni obiskovalci prireditev v sklopu Zgodbe grajske trte, jurjevanja, božične

svete maše in nekaterih dogodkov v sklopu 7. grajskih dnevo, druge dogodke pa obiskujejo naključni obiskovalci, zato je njihovo natančno število težko določiti).

Kriterij uspešnosti: Vsi načrtovani dogodki so bili kakovostno izvedeni, tiste, pri katerih je bilo to mogoče, smo nadgradili glede na povpraševanje in želje rednih obiskovalcev in tako dosegli zastavljene cilje.

Kriterij učinkovitosti: Zaradi večinoma brezplačnih vsebin v tem sklopu se finančni vložek ne povrne neposredno z vstopnino, vendar so rezultati dolgoročni, saj so prireditve namenjene številnemu in raznolikemu občinstvu, na katero prenašamo vedenje o tradiciji in običajih, povezanih z Ljubljanskim gradom, našim mestom in državo.

Kriterij primernosti: Tradicionalni dogodki praviloma izhajajo iz dediščine Ljubljanskega gradu, Ljubljane in slovenskih običajev, kar se je že v preteklosti pokazalo kot zanimivo, predvsem zaradi pozitivnih odzivov obiskovalcev posameznih dogodkov.

Kriterij dostopnosti: Ker so dogodki namenjeni večinoma naključnim obiskovalcem med glavno turistično sezono, se jih udeležuje raznoliko občinstvo. Poskrbeli smo za ustrezno dostopnost tudi pri tistih, ki potekajo že dalj časa (Grajski piskači, Knjižnica pod krošnjami).

f. Film

Film pod zvezdami (5.–29. 7. 2017)

Že deveto leto zapored so v soorganizaciji Ljubljanskega gradu in Kinodvora ter v sodelovanju z Mestno občino Ljubljana na velikem platnu pod milim nebom zasijale filmske zvezde. Tradicionalni filmski večeri na Grajskem dvorišču iz leta v leto postajajo eno najbolj priljubljenih in obiskanih poletnih dogajanj v prestolnici in pomemben del njenega kulturnega turizma.

Program lanskoletnega Filma pod zvezdami:

- 5. 7. 2017: Odprtje: **Rdeča želva** (Michaël Dudok de Wit, Francija/Belgija/Japonska, 2016, 80');
- 6. 7. 2017: **Manchester by the Sea** (Kenneth Lonergan, ZDA, 2016, 137');
- 7. 7. 2017: Peugeotova predpremiere: **Odiseja** (Jérôme Salle, Francija, 2016, 122');
- 8. 7. 2017: **Dežela la la** (Damien Chazelle, ZDA, 2016, 128');
- 9. 7. 2017: **Ona** (Paul Verhoeven, Francija/Nemčija, 2016, 130');
- 10. 7. 2017: **Rogue One: Zgodba vojne zvezd** (Gareth Edwards, ZDA, 2016, 133');
- 11. 7. 2017: Predpremiere: **Lady Macbeth** (William Oldroyd, VB, 2016, 89');
- 12. 7. 2017: **Nočno življenje** (Damjan Kozole, Slovenija/Makedonija/BiH, 2016, 85');
- 13. 7. 2017: **Toni Erdmann** (Maren Ade, Nemčija/Avstrija, 2016, 162');
- 14. 7. 2017: **Nočne ptice** (Tom Ford, ZDA, 2016, 116');
- 15. 7. 2017: **The Beatles: Osem dni na teden** (Ron Howard, VB/ZDA, 2016, 137');
- 16. 7. 2017: **Paterson** (Jim Jarmusch, Francija/Nemčija/ZDA, 2016, 118');

- 17. 7. 2017: **Dotik vode** (Sólveig Anspach, Islandija/Francija, 2016, 85');
- 18. 7. 2017: **Jaz, Daniel Blake** (Ken Loach, VB/Francija/Belgija, 2016, 100');
- 20. 7. 2017: Premiera: **Dunkirk: Boj do zadnjega moža** (Christopher Nolan, Nizozemska/VB/Francija/ZDA, 2017, 107');
- 21. 7. 2017: **Lev: Dolga pot domov** (Garth Davis, Avstralija, 2016, 118');
- 22. 7. 2017: **Prihod** (Denis Villeneuve, ZDA, 2016, 116');
- 23. 7. 2017: **Jackie** (Pablo Larraín, ZDA/Čile/Francija, 2016, 99'),
- 24. 7. 2017: **Samo konec sveta** (Xavier Dolan, Kanada/Francija, 2016, 97');
- 25. 7. 2017: Predpremiera: **Druga stran upanja** (Aki Kaurismäki, Finska/Nemčija, 2017, 98');
- 26. 7. 2017: **Dan osvoboditve** (Uģis Olte, Morten Traavik, Norveška/Latvija/VB/Slovenija, 2016, 100');
- 27. 7. 2017: **Ljubezen in prijateljstvo** (Whit Stillman, Irska/Nizozemska/Francija/ZDA/VB, 2016, 92');
- 28. 7. 2017: **Mesečina** (Barry Jenkins, ZDA, 2016, 111');
- 29. 7. 2017: Vikendova predpremiera: **Na mlečni poti** (Emir Kusturica, Srbija/VB/ZDA, 2016, 125').

Leta 2017 smo v sklopu filmskega programa prikazali 22 filmov (dva sta bila na sporedu na nadomestni lokaciji v Kinodvoru), ki si jih je skupno ogledalo 14.612 obiskovalcev.

Kriterij uspešnosti: Od štiriindvajsetih smo na Grajskem dvorišču prikazali dvaindvajset projekcij, le dva filma smo zaradi slabe vremenske napovedi predvajali v dvorani Kinodvora.

Kriterij učinkovitosti: Razmerje med vloženimi sredstvi in rezultatom je bilo pri tem sklopu pozitivno, tudi zaradi uspešnega sodelovanja dveh javnih zavodov.

Kriterij primernosti: Vsako leto se povpraševanje po filmih, predvajanih na Grajskem dvorišču, povečuje, s tem pa tudi prepoznavnost programa ne samo v prestolnici, ampak tudi širše.

Kriterij dostopnosti: Filmske projekcije si je ogledalo 14.612 obiskovalcev, v povprečju 664 na večer. Med obiskovalci je bilo opaziti velik delež tujcev, saj je bila večina filmov v angleškem jeziku s slovenskimi podnapisi. Vse filme, ki niso bili v angleščini, smo opremili tudi z angleškimi podnapisi, tako da so bili na voljo širšemu krogu tujih obiskovalcev.

g. Muzejsko-razstavni program

Muzejsko-razstavni program Ljubljanskega gradu sega na različna področja, a hkrati predstavlja zaokroženo celoto, kar obiskovalcem omogoča boljše razumevanje zgodovinskega razvoja gradu ter njegove ožje in širše okolice. Vanj sodi šest stalnih postavitev. Stalna razstava *Slovenska zgodovina* pregledno in jedrnato predstavi zgodovinski razvoj območja med Alpami in Jadranom, *Virtualni grad* pa se osredotoča na predstavitev zgodovine in razvoja Ljubljanskega gradu. Stalna postavitev *Kaznilnica* obravnava obdobje, ko je bil Ljubljanski grad preurejen v jetnišnico, stalna postavitev

iLjubljana umešča Grajski grič v kontekst mesta pod njim, stalna postavitev *Obnova in revitalizacija Ljubljanskega gradu* pa prikazuje obnovo grajskega poslopja. *Lutkovni muzej*, novost iz leta 2015, celostno prikazuje stoletno dediščino in zgodovino lutkarstva na Slovenskem. Ljubljanski grad, razstavo *Slovenska zgodovina* in *Lutkovni muzej* si je mogoče ogledati tudi s sistemom avdiovodenja. V začetku leta 2017 smo ga nadgradili s portugalskim in korejskim jezikom in je trenutno na voljo v štirinajstih jezikih.

Kot novost smo v sklopu razstave *Raz-stavljena usta v sodelovanju s studiem tipoRenesansa* pripravili interaktivni vodeni ogled in ustvarjalno delavnico *Delavnica tiska s cehovskim mojstrom*, ki je bila namenjena tako učencem kot dijakom. V sklopu razstave *Plečnik nad mestom* pa smo pripravili vodeni ogled *Ljubljanski grad – mogočna trdnjava, zapuščena ruševina ali slovenski parlament?*, ki je bil prav tako namenjen učencem in dijakom. Skupno se je spremljevalnega programa ob razstavah udeležilo 482 učencev in dijakov.

Junija smo osvežili nabor pedagoških programov, ki jih izvajamo za izobraževalne ustanove. Med 22 programov, ki so namenjeni različnim starostnim skupinam, smo na novo umestili ustvarjalno delavnico *Od paža do viteza*, ki je namenjena učencem prve in druge triade osnovnih šol, in vodeni ogled *Skrivnostni svet zmajev*, ki je namenjen predšolskim otrokom in učencem prve in druge triade osnovnih šol. Za šolsko leto 2017/2018 smo prenovili programa *Po poteh cesarja Friderika III. Habsburškega* in *Zavzemimo trdnjavo*.

Virtualni grad

Virtualni grad, dvanajstminutni virtualni sprehod po grajski zgodovini, obiskovalcem kratko in strnjeno predstavi celotno zgodovino Ljubljanskega gradu, njegov arhitekturni razvoj in arheološka spoznanja vse od prazgodovine, pozne bronaste dobe, antike, zgodnjega srednjega veka, srednjega veka, novega veka pa do 20. stoletja; ponuja bogato znanje in razmislek o razvoju, namembnosti in kulturni dediščini Ljubljanskega gradu. Avdioposnetek je na voljo v slovenščini in trinajstih tujih jezikih.

Stalna razstava Kaznilnica

Razstava *Kaznilnica* se osredotoča na 19. in začetek 20. stoletja, ko je bil Ljubljanski grad preurejen za potrebe delovanja mestne kaznilnice. Na ogled je v prenovljenih prostorih kaznilniških samic pod dvorano Palacij. Postavitev temelji na prepletu stavbne dediščine samic in vsebin, ki pojasnjujejo vlogo celotnega grajskega poslopja v tem obdobju; sledi konceptu celovite predstavitve zgodovine Ljubljanskega gradu kot neločljivega člena v urbanem razvoju Ljubljane, kompleksa, ki je v stoletjih spreminjal svojo podobo in namembnost. Predstavitev je privlačna predvsem zaradi razstavljenega izvirnega stavbnega pohištva, kronološkega pregleda kaznilniških faz in navidezne resničnosti – holograma, ki ga spremlja generirani zvok. Vsebine na razstavi so na voljo v osmih jezikovnih različicah.

Stalna razstava Slovenska zgodovina

Razstava *Slovenska zgodovina* vsebinsko zajema tematsko in geografsko široko območje današnje Slovenije in ima pomembno vlogo, saj obiskovalce usmerja tudi v druge slovenske muzejske ustanove, katerih muzealije jo dopolnjujejo. Gre za temeljit pregled slovenske zgodovine, kulture in

etnologije, hkrati pa razstava krepi nacionalno zavest pri domačih obiskovalcih in prepoznavnost Slovenije pri tujih. Vsebina, zanimivo predstavljena z multimedijami, je obiskovalcem na voljo v šestih jezikih (prek sistema avdiovođenja pa v štirinajstih), ogled pa je prilagojen tudi gibalno in senzorno oviranim.

Lutkovni muzej

Stalna razstava Lutkovnega muzeja s podnaslovom *Podobe slovenske lutkovne umetnosti, 1910–1990*, ki smo jo odprli 26. maja 2015, celostno prikazuje stoletno dediščino slovenskega lutkarstva. Postavljena je v dveh sklopih. Prvi je namenjen začetkom lutkovne umetnosti na naših tleh in njenemu razvoju do leta 1968, ko je umrl Jože Pengov, prvi ravnatelj Mestnega lutkovnega gledališča Ljubljana, v drugem pa sta prikazana razvoj in modernizacija slovenskega lutkarstva, pri katerih so sodelovali tudi sodobni literarni in likovni ustvarjalci. Stalno postavitve vsebinsko dopolnjujejo eksponati iz sodobnih lutkovnih predstav. Razstava je zasnovana interaktivno. Poleg multimedijskih vsebin so obiskovalcem na voljo lutkovni odri, kjer se lahko preizkusijo v oživljanju marionet ter ročnih in senčnih lutk. Vsebine so na voljo v petih jezikih (prek sistema avdiovođenja pa v štirinajstih) in so dostopne tudi gibalno oviranim.

iLjubljana

Ljubljanski grad je ob dvatisoči obletnici ustanovitve rimskega mesta Emona postal bogatejši za novo stalno razstavo *iLjubljana* na Razglednem stolpu, ki obiskovalce vabi k raziskovanju mesta skozi 4500 let poselitve. Izjemna strateška lega z dobrimi prometnimi povezavami je omogočala kontinuirano poselitev ožjega središča mesta, posamezni zgodovinski dogodki pa so ga skozi stoletja tudi dodobra preoblikovali. Razstava z vizurami in pogledom na Ljubljano prikazuje glavne poselitvene preseke v njenem razvoju, s posebnim poudarkom na prostorskih danostih in urbanizmu, ter obiskovalce usmerja na posamezne lokacije v mestu. Hkrati dopolnjuje manjkajoči člen stalnih razstav na Ljubljanskem gradu z umestitvijo Grajskega griča v kontekst mesta pod njim.

Obnova in revitalizacija Ljubljanskega gradu

Na stalni postavitvi v Spodnjem lapidariju je predstavljeno fotografsko gradivo, opremljeno z ustreznimi komentarji, ki prikazuje obnovo in revitalizacijo Ljubljanskega gradu. Proces je potekal v treh fazah: raziskave, obnova in revitalizacija. Gradivo, ki je na ogled, je iz arhivov arhitekturnega biroja Ambient, ki so ga v šestdesetih letih 20. stoletja na javnem razpisu izbrali za projektanta obnove.

Kriterij uspešnosti: Ocenjujemo, da je ta programski sklop zaradi celovite in kakovostne predstavitve premične in nepremične kulturne dediščine, naraščajočega obiska šolskih skupin in povečanega števila domačih in tujih obiskovalcev zelo uspešen, uspešne pa se je navezoval tudi na likovno-galerijski program ob 500. obletnici začetka reformacije in 60. obletnici smrti arhitekta Jožeta Plečnika.

Kriterij učinkovitosti: Na učinkovitost muzejsko-razstavnega programa kaže ugodno razmerje med vloženimi sredstvi, ki so potrebna za vsakodnevno zagotavljanje dostopnosti tega sklopa obiskovalcem, in rezultati, ki se kažejo v številnosti in sestavi obiskovalcev, med katerimi je

predvsem veliko tujcev, razveseljivo pa je tudi, da narašča število skupin iz slovenskih vzgojno-izobraževalnih ustanov.

Kriterij primernosti: Glede na dejstvo, da stalne postavite na Ljubljanskem gradu predstavljajo široko področje kulturne dediščine in da imajo veliko pedagoško vrednost, hkrati pa pomenijo dodano vrednost v celotni kulturni ponudbi, je primernost tega programskega sklopa očitna.

Kriterij dostopnosti: Ocenjujemo, da je muzejsko-razstavni program med vsemi programskimi sklopi najdostopnejši, saj je obiskovalcem na voljo 365 dni v letu, zato je dosegel najštevilnejše občinstvo. Zajel je vse starostne skupine, z izvedbo pedagoških programov, ki se vsebinsko navezujejo na različne teme, pa smo poseben učinek dosegli prav pri tej starostni skupini. Z nadgradnjo sistema avdiovođenja še za dva tuja jezika smo povečali dostopnost za tuje obiskovalce.

Število obiskovalcev, medijskih objav in oglaševanje programskih vsebin

Leta 2017 so števci prehodov zabeležili **1.373.319** obiskovalcev. V enakem obdobju leto prej jih je bilo **1.246.737**.

Medijskih objav, povezanih z Ljubljanskim gradom, je bilo v obravnavanem obdobju **3.293**, od tega **1.681** člankov splošnega značaja in **1.612** člankov, povezanih s programskimi vsebinami. Avgusta 2017 smo med medijske objave začeli umeščati tudi članke, ki jih zabeležimo preko orodja Mediatoolkit (zapisi o gradu in njegovih vsebinah, zabeleženi preko družbenih medijev). Leta 2016 je bilo 1.655 medijskih objav splošnega značaja in 1.183 objav, vezanih na naše programske vsebine.

4.3.1.2 Javni prevoz potnikov s tirno vzpenjačo

Leta 2017 je delovanje tirne vzpenjače večinoma potekalo v skladu z načrtovanim programom dela.

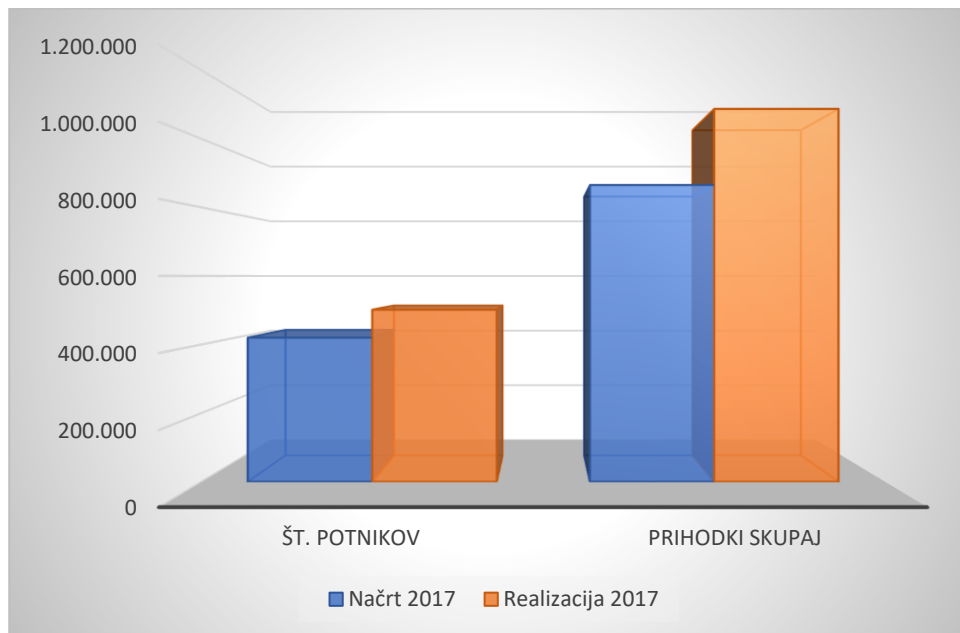
V preglednici 1 so predstavljene vrednosti realizacije poslovnega delovanja v letih 2015, 2016 in 2017. Za leto 2017 je na podlagi načrtovanih vrednosti narejena primerjava z realiziranimi vrednostmi, ki prikazuje končni rezultat poslovnega delovanja tirne vzpenjače.

Devetega decembra 2017 smo zabeležili nov dnevni rekord, tj. 3.428 prepeljanih potnikov. Skupno število potnikov, ki smo jih prepeljali lani, je bilo 501.571, kar znaša dobrih 19 % več, kot je bilo predvideno. Zaradi novih vsebin v kulturnem in umetniškem delu programa na Ljubljanskem gradu se je povečal tudi prihodek od prodaje vstopnic za tirno vzpenjačo.

	v EUR				
	REALIZACIJA	REALIZACIJA	NAČRT	REALIZACIJA	REALIZACIJA 2017/ NAČRT 2017
	2015	2016	2017		
Št. potnikov	348.253	413.111	420.000	501.571	119 %
Čisti prihodek od prodaje	720.240	874.053	815.000	1.086.624	133 %
Dotacije (neto)	28.000	22.000	50.000	0	0 %
PRIHODKI SKUPAJ	748.240	896.053	865.000	1.086.624	126 %

Plače in prispevki	270.925	283.925	310.000	302.560	98 %
Stroški uprave	194.222	195.000	195.000	195.000	100 %
Tekoče vzdrževanje in obratovanje, oprema	200.497	304.286	213.000	394.141	185 %
Investicijsko vzdrževanje	45.219	68.062	109.000	139.532	128 %
Amortizacija	35.000	40.000	35.000	40.000	114%
ODHODKI SKUPAJ	745.862	891.273	862.000	1.071.233	124 %
Poslovni izid	2.378	4.780	3.000	15.391	

Preglednica 1: Pregled delovanja tirne vzpenjače za leto 2017 ter primerjava s preteklimi leti

Graf 1: Shematični prikaz števila potnikov in prihodki za leto 2017

Stroški za plače in prispevke so se zmanjšali za 2 % glede na načrtovano shemo, v primerjavi z letom poprej pa so se povečali za dobrih 6 %, kar pripisujemo povečanemu obsegu dela.

Stroški uprave se že drugo leto zapored niso spremenili.

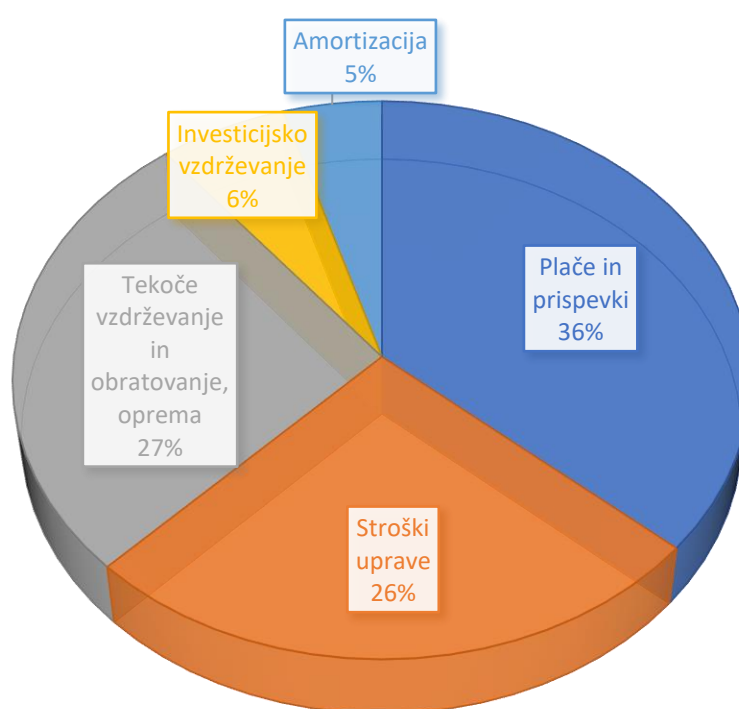
Tirna vzpenjača obratuje od konca leta 2006. Njeno vzdrževanje se je kljub predvidenim stroškom in programom vzdrževanja za varno obratovanje leta 2017 povečalo. Velik del stroškov za tekoče vzdrževanje se nanaša na proizvajalca in dobavitelja opreme za napravo (Frey AG in Garaventa). Povečali so se še stroški za elektriko, varovanje, urejanje okolice, čiščenje, komunalne storitve ter drugi izdatki, ki sodijo v sklop poslovanja tirne vzpenjače.

Leta 2018 bomo morali glede na Zakon o žičniških napravah, standard SIST EN 1709 in glede na navodila proizvajalca naprave (Garaventa) opraviti poseben večletni pregled tirne vzpenjače, kar je prikazano pri investicijskem vzdrževanju. To za poslovanje tirne vzpenjače predstavlja velik finančni zalogaj, zato smo del investicijskega vzdrževanja opravili že leta 2017, preostanek pa bo sledil v letu 2018.

Amortizacijski del stroška se je glede na načrtovanega povečal za 14 %, vendar je v primerjavi z letom poprej ostal enak. Zaradi nakupa nove opreme se je osnova za amortizacijo povečala, posledično pa tudi strošek amortizacije.

Poslovni izid za leto 2017 znaša 15.391 EUR in je od načrtovanega boljši za 12.391 EUR ali 513 %.

Delež vseh odhodkov shematsko prikazuje Graf 2.

Graf 2: Shematični prikaz deleža odhodkov za leto 2017

4.3.2 Program izvajanja tržne dejavnosti

4.3.2.1 Turistična dejavnost

Ljubljanski grad se je uveljavil kot najbolj prepoznavna in obiskana slovenska turistična zanimivost. Na področju turistične dejavnosti smo tudi leta 2017 zabeležili rast, tako po številu prodanih vstopnic kot pri povečanju njihove povprečne cene. V začetku delovanja zavoda, leta 2011, je bil odstotek obiskovalcev, ki so kupili katero izmed grajskih vstopnic, 28,68, leta 2017 pa se je povečal že na 50,42. Veliko turističnih agencij je v svojo redno ponudbo vključilo vstopnice, ki zajemajo tudi uporabo avdiovodnika in druge naše storitve.

Doživljajski vodeni ogled *Časovni stroj* smo v začetku aprila dopolnili z novim – *Izza grajskih rešetak*, ki govori o zgodovini kaznovanja na Ljubljanskem gradu in smo ga prav tako umestili v redni program vodenih ogledov. Konec novembra smo turistični ponudbi dodali novo vsebino – izvirno adrenalinsko pustolovščino, igro pobega, ki smo jo poimenovali *Grajski pobeg*. Ob njej, vodenih ogledih, klasičnem avdiovodenju oziroma vodenju preko mobilne aplikacije Nexto si vsak obiskovalec lahko izbere način spoznavanja in doživljanja grajske zgodovine. Na področju podajanja zgodovine z doživljajskimi vodenimi ogledi postajamo tako doma kot v tujini vse bolj prepoznavni.

Pri nastopih na tujih trgih sodelujemo s Turizmom Ljubljana in Slovensko turistično organizacijo. Leta 2017 smo trženjske dejavnosti izvajali na naslednjih sejnih: v Madridu, Tel Avivu, na Dunaju, v Parizu, Zürichu in Kölnu. Prisotni smo bili na dnevih Ljubljane v Sofiji in Pragi ter na turističnih borzah v Berlinu in Londonu. Prav udeležba na zadnjih dveh in navzočnost na predstavitev in izobraževanjih v okviru turističnih borz nam omogočata, da sledimo svetovnim turističnim razvojnim smernicam.

V sklopu trženja, namenjenega posameznim ciljnim skupinam, pa smo se udeležili Študentske arene, Festivala za tretje življenjsko obdobje in Kulturnega bazarja.

V okviru Slovenske turistične organizacije in Turizma Ljubljana smo se udeležili delavnic o kulturnem turizmu. Slovenska turistična organizacija je namreč za leti 2018 in 2019 kulturo opredelila kot nosilno temo slovenskega turizma.

Ponudbo kulturno-umetniških dogodkov v sklopu Grajskega decembra smo v turističnem pogledu nadgradili z okrašenim Grajskim dvoriščem, s prazničnimi stojnicami, z jaslicami na dvorišču in v kapeli, s koticom za selfije v Spodnjem lapidariju in 3 D arhitekturno projekcijo *Obudi zmaja*, s katero smo napovedali Zmajevo leto 2018 na Ljubljanskem gradu. Ker je v večernih urah z Razglednega stolpa najlepši pogled na okrašeno prestolnico, smo ponudbo v tem času dopolnili s posebno vstopnico za vožnjo s tirno vzpenjačo in obisk Razglednega stolpa. Grajski december je blagovna znamka, ki jo bomo vsako leto nadgrajevali in obiskovalcem omogočili edinstveno praznično grajsko doživetje.

Tudi plesni večeri so del turistične in kulturne ponudbe Ljubljanskega gradu. Leta 2017 je potekala peta sezona plesnih večerov; tematsko smo jo obarvali glede na posamezne programske vsebine. Tako smo npr. na predvečer slovenskega praznika zaljubljenec – na gregorjevo – pripravili Gregorjev

ples, poleti dva plesa pod zvezdami, za uvod v jesen latino plesni večer, v zimskem času pa praznični ples.

V obravnavanem obdobju smo skupaj pripravili šest plesnih večerov, ki se jih je udeležilo 1.289 obiskovalcev.

4.3.2.2 Oddajanje dvoran in drugih nepremičnin

Leta 2017 je bilo 221 najemov. Med nekomercialnimi bi poudarili uspešno izvedbo festivalov Panč (petdnevna prireditve) in Komedijski ples pod zvezdami. Uspešno smo pripravili tudi nekaj medijsko odmevnih prireditev: žreb ekip za evropsko prvenstvo v dvoranskem nogometu in evropsko prvenstvo v rokometu ... Zanimanje za najem naših dvoran je veliko, saj imamo rezervacije že vse do leta 2021.

Ugled Ljubljane kot turistične točke in destinacije MICE na tujih trgih vztrajno raste, kar je posledica vloženega dela turističnih ponudnikov celotne destinacije. Zato povpraševanje po prireditvenih prostorih iz tujine vsako leto narašča, prav tako raste število izvedenih kongresov, simpozijev in seminarjev v Ljubljani. Povečuje se število kompleksnejših prireditev, s čimer ne mislimo samo večjega števila obiskovalcev, pač pa tudi zahtevnejšo izvedbo in logistiko. Hkrati smo tako pripravili tudi do štiri prireditve na dan. Število izvedenih prireditev bi lahko bilo predvsem maja in junija še večje, vendar zaradi razstave v Hribarjevi dvorani te takrat nismo mogli uporabljati. Povpraševanje po Skalni dvorani se povečuje, najemniki so se prav tako dobro odzvali na novo storitev, ki jim jo ponujamo (tj. izposoja tehnične opreme).

Tradicionalno dobre rezultate prinaša udeležba na kongresni borzi Conventa, vodilnem poslovnem dogodku v jugovzhodni Evropi; na njej smo imeli dva dni zasedene vse termine za sestanke B2B, poleg tega pa smo pripravili še dodatne, nenapovedane sestanke. Kot trženjsko orodje smo uporabljali spletni katalog prostorov na okolju prijaznem USB-ključku. Pozitiven vtis smo pri organizatorjih dosegli z izvedbo dogodkov na najvišji ravni, z lastno dovršeno tehnično opremo in s poudarkom na individualnem pristopu k vsaki stranki.

Prav tako smo v tem času morebitne najemnike ciljno obveščali o novostih pri organizaciji prireditev na Ljubljanskem gradu ter o možnostih celovite izvedbe dogodkov. Krepili smo sodelovanje z rednimi gostinskimi najemniki na Ljubljanskem gradu, in sicer predvsem zaradi povezovanja dejavnosti ter skupnega nastopanja na trgu.

4.3.2.3 Poročni obredi na Ljubljanskem gradu

Da je Ljubljanski grad privlačen kraj tako za izvedbo civilnega obreda kot poročnega slavlja, so leta 2017 opazili tudi tuji mediji. Oktobra 2017 je bil namreč Ljubljanski grad v reviji *Vogue* omenjen med najzanimivejšimi petimi (top 5) slovenskimi gradovi, ki predstavljajo nepozabne kraje za poroko tujih gostov (<https://www.vogue.com/article/slovenia-destination-wedding-castles>), zaradi česar se je povečalo število tujih parov, ki so se odločili za poročni obred pri nas.

Prav tako smo leta 2017 zaznali več porok med tako imenovanimi medijsko bolj prepoznavnimi osebami, kar pomeni, da smo pripravili dogodke na višji tehnični, vsebinski in organizacijski ravni. Pri njihovi izvedbi so bili nujni še večja organiziranost, odgovornost, perfekcionizem, predvsem pa diskretnost in medsebojno zaupanje. Dokazali smo, da lahko skupaj z gostinskimi najemniki na Ljubljanskem gradu pripravimo prireditve na najvišji ravni ter se primerjamo z najuglednejšimi lokacijami po svetu.

Visoko raven storitev lahko zagotavljamo z izobraževanji oziroma stalnim spremljanjem konkurence tako doma kot v tujini. Novosti in razvojne smernice na tem področju smo si ogledali na sejnih, na katerih predstavljajo tovrstno ponudbo.

Ko je bilo povpraševanje po poročnih obredih manjše, smo odločitev za tovrstno ponudbo spodbujali s sejmskim letakom in možnostjo 10-odstotnega popusta pri najemu dvoran za civilno sklenitev zakonske zveze.

Leta 2017 si bomo prav gotovo zapomnili po novosti, in sicer zaradi možnosti za sklenitev partnerskih zvez istospolnih parov v slovenskem prostoru. Na Ljubljanskem gradu, kot LGBT prijazni lokaciji, smo se novosti razveselili in pripravili komunikacijsko kampanjo na portalu zaobljuba.si. Leta 2017 smo z istospolnim parom pripravili zaobljubo, ponovitev poročnega dogodka.

Konec novembra je na Ljubljanskem gradu v organizaciji revije *Moja poroka* potekal Poročni sejem. Tokratni je bil najbolj obiskan doslej, saj se je predstavilo več kot 60 razstavljalcev različnih poročnih storitev, med katerimi je bil seveda tudi Ljubljanski grad. Novost na lanskem sejmu je bil Trunk show, modni dogodek, ki je naravnost z newyorškega tedna poročne mode v Ljubljano pripeljal poročne obleke priznane italijanske modne hiše Nicole Fashion Group iz kolekcije za leto 2018. Neveste so si tako lahko obleke ogledale v živo in si jih s pomočjo osebne svetovalke izbrale kar na sejmu.

Leta 2017 se je pokazalo, da je poudarjena komunikacija na posebnih spletnih mestih, družabnih omrežjih ter preko zakupljenih besed na iskalniku zelo učinkovita. Še vedno pa opažamo, da bralci pogosto posegajo po tiskanih medijih, zlasti revijah, ki pišejo o porokah.

Leta 2017 smo pripravili 69 civilnih porok, 1 cerkveno sklenitev zakonske zveze, 1 zaobljubo ter 3 zahtevnejša slavlja.

4.3.2.4 Grajska trgovina

Tudi leta 2017 smo uspešno nadaljevali zgodbo Grajske trgovine, ki je praznovala drugi rojstni dan. Promet je bil leta 2017 za 20 % višji kot leto poprej. V začetku leta smo trgovino nekoliko reorganizirali in postavili nove smernice glede linij izdelkov. Trudili smo se poenotiti ponudbo in ji dati rdečo nit. Sledili smo temeljni usmeritvi, in sicer prodajati unikatne izdelke, ki so delo slovenskih

oblikovalcev in obrtnikov. Prizadevali smo si za to, da bi obiskovalcem ponudili izdelke, ki so vsebinsko vezani na dejavnosti in dediščino Ljubljanskega gradu.

Tako smo ponudbo dopolnili s posebnimi razglednicami, ki prikazujejo zgodovino gradu in miniaturo Ljubljanskega gradu. Dodali smo kozmetični izdelek, kremo za noge, ki so jo razvili prav za Ljubljanski grad in katere osnovna sestavina so kostanj, arnika in ognjič.

Ponudbo smo obogatili še z novo kolekcijo unikatnega srebrnega nakita slovenskih oblikovalcev ter lesenim nakitom in keramičnimi kuhinjskimi izdelki.

Glede na to, da se je pokazala potreba po vodnikih v različnih tujih jezikih, smo knjižni program obogatili z vodniki po Ljubljani in Sloveniji, in to v angleškem, francoskem, italijanskem, nemškem, španskem, ruskem in japonskem jeziku. Spremljali smo tudi druge knjižne novosti, ki bi utegnile biti zanimive za tuje turiste; tako smo obiskovalcem ponudili novo knjižno uspešnico in zmajsko pobarvanko za odrasle.

Dodali smo še linijo izdelkov za dom/linijo prehrabnih izdelkov s tartufi in oljčnim oljem ter leseno stojalo za vino in lepo oblikovan lesen pripomoček za lažje branje.

Poleg redne ponudbe smo lani v Grajski trgovini ponudili omejene linije izdelkov, ki so se navezovali na naše razstave, najprej *Moonolith v času* od 21. 3. do 5. 5. 2017. V okviru spremljevalnega programa ob razstavi *Plečnik nad mestom*, ki je bila na ogled od 25. 5. do 1. 10. 2017, smo zasnovali omejeno izdajo izdelkov v čast mojstru Plečniku (risalni blok, svinčnik), predvsem pa bi radi opozorili na osebno pošto znamko s Plečnikovim motivom, narejeno izključno za Ljubljanski grad. Poleg tega smo v trgovini postavili nabiralnik in tako obiskovalcem omogočili, da svoje pozdrave pošljejo kar iz nje.

Blagajniki v Grajski trgovini so se udeležili delavnic o prodajnih tehnikah in tako osvojili dodatno znanje o proaktivnem načinu svetovanja in prodaje izdelkov v trgovini.

V drugi polovici leta smo začeli razvijati dolgoročni cilj trgovine: linijo unikatnih grajskih izdelkov, ki jih bo mogoče kupiti le na Ljubljanskem gradu in naših morebitnih drugih izpostavah; zato smo začeli izbirati primerne dobavitelje in izdelke.

Grajski december je bil uspešen in pester, saj je bil promet v tem mesecu za 38 % boljši od lanskega. Na stojnici smo prodali največ okraskov za novoletne smrečice.

Vse leto smo si prizadevali narediti vse, da so bili obiskovalci nad ponudbo in storitvami Grajske trgovine prijetno presenečeni, z željo, da bi z Ljubljanskega gradu odšli z lepimi spomini in bogatimi izkušnjami.

4.3.2.5 Blagajniško poslovanje

Tudi leta 2017 smo največ časa namenili izobraževanju blagajnikov. V začetku leta smo nadaljevali štiridnevno intenzivno izobraževanje na področju prodajnih tehnik. V tem sklopu smo pripravili dva modula: učinkovite metode in tehnike svetovalne prodaje ter profesionalna komunikacija in odnos do

obiskovalcev Ljubljanskega gradu. Namen izobraževanja je bil izboljšati prodajne in komunikacijske tehnike ter tako povečati prodajo vstopnic.

Redna komunikacija in obveščanje zaposlenih sta najpomembnejša dejavnika, ki pripomoreta k temu, da so sodelavci zadovoljni, to pa vpliva na uspešno prodajo. Zato vsak mesec organiziramo sestanke blagajnikov in jih obveščamo o novostih, pravilih, novih vrstah vstopnic, krepimo timski duh in dobro medsebojno sodelovanje ter jih ozaveščamo o pozitivni naravnosti do obiskovalcev Ljubljanskega gradu.

Posodobili smo posamezne notranje akte, ki so osnova za nemoteno delo blagajnikov. Tako smo dopolnili Splošne pogoje nakupa vstopnic in blaga za Javni zavod Ljubljanski grad ter Pravilnik o blagajniškem poslovanju. Pripravili pa smo še vrsto internih navodil oziroma rezervnih scenarijev za to, kako ravnati, kadar sistemi ne delujejo ali delujejo le delno.

Marca je minilo eno leto, odkar smo začeli prodajati kartico Royal. Vse imetnike pred iztekom članstva povabimo, naj jo podaljšajo. Junija smo opravili integracijo kartice Royal, zaradi česar se imetniki res počutijo kot kralji, saj jim ni treba prevzemati vstopnic na prodajnih mestih, ampak zgolj prislonijo svojo kartico k čitalcu črtnih kod pri vzpenjači ali jo pokažejo na stalnih postavitvah.

Junija smo uvedli nove, manjše vstopnice in ročne čitalce. Za manjše vstopnice smo se odločili v želji, da bi bili ekološko čim bolj ozaveščeni in da bi porabili čim manj papirja. Ročne čitalce črtnih kod imamo na stalnih postavitvah *Virtualni grad* in *Razgledni stolp*, *Lutkovni muzej* in na razstavi *Slovenska zgodovina*, uporabljali pa jih bomo tudi na prireditvah (Film pod zvezdami ...). Z njimi bomo dobili preglednejše podatke o obiskanosti posameznih stalnih postavitev. V naši spletni blagajni (<https://www.ljubljanskigrad.si/sl/nakup-vstopnic/>) smo za nekatere vstopnice vklopili program Print@home vstopnice, saj bi radi zmanjšali gnečo, ki na prodajnih mestih nastane zaradi prevzema vstopnic.

Z Muzejem iluzij, Plečnikovo hišo in Energetiko Ljubljana smo sklenili dogovore o sodelovanju, ki je njihovim obiskovalcem ali članom omogočalo 10-odstotni popust na ceno naših vstopnic.

Novembra smo obiskovalcem ponudili pustolovsko igro z elementi sobe pobega (*escape room*); poimenovali smo jo *Grajski pobeg*, začetek igre oziroma registracija pa poteka v Info centru. Vsi informatorji so se naučili vse o njej in so postali tako imenovani mojstri igre (*game master*), tako da lahko pomagajo igralcem.

Konec novembra smo dali v prodajo posebne praznične vstopnice, ki so vključevale le obisk Razglednega stolpa ali obisk Razglednega stolpa in vožnjo z vzpenjačo.

Od oktobra do decembra je potekala obnova javnih toaletnih prostorov, tako da plačilni avtomati v tem času niso obratovali. Znova so začeli obratovati decembra, ko smo prenovo končali.

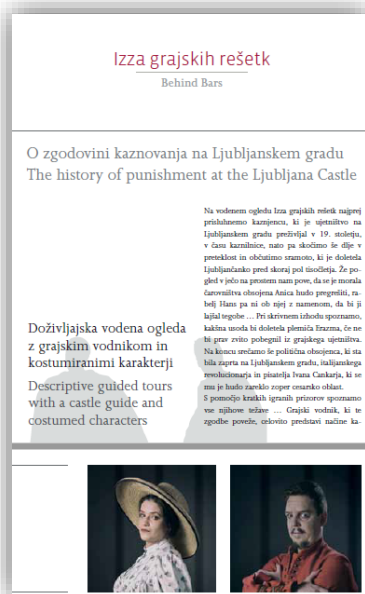
4.3.2.6 Oglaševanje

Oglaševanje programskih dogodkov in turistične dejavnosti je potekalo v skladu z medijskim načrtom. Programskim dogodkom zagotavljamo spletno oglaševanje in oglaševanje v drugih medijih (zunanje oglaševanje, tiskani mediji, radio) glede na ciljno skupino, ki jo želimo doseči. Ljubljanski grad smo predstavljali tudi na klopek in informacijskih panojih ob slovenski obali. Poroke smo izpostavljali na družabnem omrežju Facebook in z oglaševanjem s ključnimi besedami v iskalniku Google ter v tiskovinah, namenjenih mladoporočencem, turistično ponudbo pa v tujih in slovenskih tiskanih in spletnih medijih ter na Letališču Brnik.

Za večjo prepoznavnost blagovne znamke smo oblikovali enotno vizualno podobo oglasov Ljubljanskega gradu.

Leta 2017 smo pripravili deset večjih oglaševalskih kampanj. Začeli smo z dvema novima doživljajskima produktoma. Maja je bil to vodeni doživljajski ogled *Izza grajskih rešetak*, za katerega smo pripravili predstavitveni film, ki smo ga uporabili za oglaševanje na spletnem kanalu YouTube, promovirali pa smo ga tudi na mestnih plakatih.

Druga novost je bila povsem nova pustolovska igra z elementi sobe pobega (*escape room*) – *Grajski pobeg* (*Escape castle*); prvi obiskovalci so jo lahko preizkusili konec novembra, predstavili pa smo jo na avtobusu, plakatih Metro light, na plakatih v toaletnih prostorih ter na spletu (iskalnik Google, družabno omrežje Facebook, vsebinsko oglaševanje).

Že tradicionalne smo Grajske dneve oglaševali na plakatih City light, v tiskanih medijih in na spletu, kjer je potekalo oglaševanje s ključnimi besedami v iskalniku Google, ter z video kampanjo na kanalu YouTube in družabnem omrežju Facebook. Na družabnem omrežju Facebook smo pripravili tudi nagradno igro, s katero smo pridobili nove kontakte in povečali obisk Facebookove strani med potekom nagradne igre. Razstavo o Plečnikovih uresničenih in neuresničenih načrtih na Grajskem griču *Plečnik nad mestom* smo oglaševali v tiskanih medijih, na plakatih City light in na spletu.

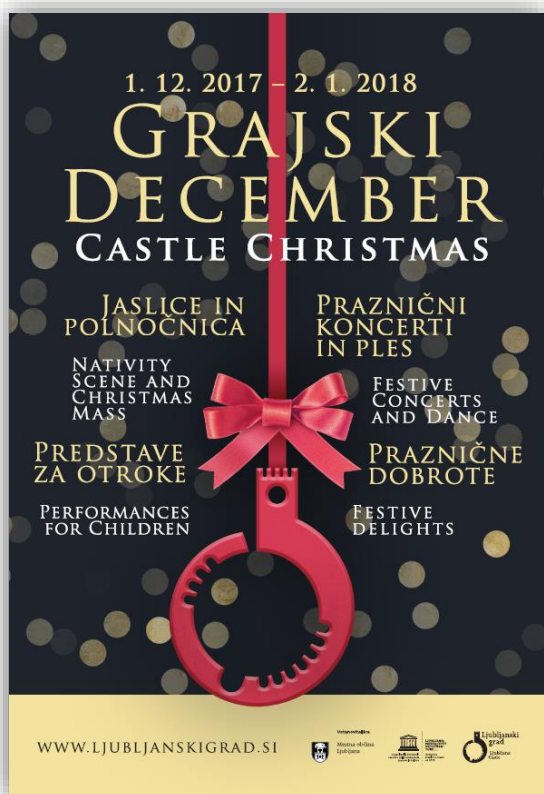
Fotografsko razstavo National Geographica Slovenija *Izginjajoče kulture* smo oglaševali v specializiranih tiskanih medijih, na plakatih City light in na spletu. Poletje smo začeli z glasbeno-plesno prireditvijo Grajsko poletje, ki smo jo oglaševali v tiskanih medijih, na plakatih billboard, na mestnih plakatih, plakatih v toaletnih prostorih, na radiu in na spletu z oglaševanjem v Gmailu, z zakupom ključnih besed v iskalniku Google, z oglasi na družabnem omrežju Facebook in z vsebinskim oglaševanjem. Kino pod zvezdami, ki je bil na sporedu poleti, smo komunikacijsko podprli z manjšo nagradno igro na družabnem omrežju Facebook, naš namen pa je bil povečati vpletenost sledilcev Facebooka. Jesen se je začela z že tradicionalnim festivalom Grajska muzika, ki smo ga predstavljali v tiskanih medijih in njihovih Facebookovih omrežjih, na plakatih billboard in na spletu. Koncertni cikel Marka Hatlaka je potekal od oktobra do decembra, nanj smo opozarjali v tiskanih medijih, na mestnih plakatih, na radiu, kjer je potekala tudi nagradna igra, ter na spletu.

V začetku oktobra smo v Skalni dvorani odprli Jazz Club Ljubljanski grad, za katerega je večinski del promocije potekal na spletu, tako z oglaševanjem na iskalniku Google in na družabnem omrežju Facebook kot s komunikacijo na Facebookovi strani Ljubljanski grad in na profilu Instagram. Jazz Club smo promovirali tudi na plakatih v toaletnih prostorih na izbranih lokacijah, z e-obveščanjem ter z letaki.

Praznično dogajanje v okviru Grajskega decembra smo komunikacijsko podprli z mestnimi plakati, e-obveščanjem ter preko spleta, kjer smo z različnimi oglasi nagovarjali tako domače kot tuje obiskovalce (iskalnik Google, omrežje Facebook, Facebookova stran Ljubljanski grad, profil Instagram).

Da bi dosegli več ciljnih skupin, smo konec prvega četrtertletja vzpostavili stalno spletno prisotnost z zakupom ključnih besed na iskalniku Google (zakup ključnih besed za turistično dejavnost, poroke, grajsko trgovino in najeme dvoran ter konec leta za Jazz Club in *Grajski pobeg*) ter z oglaševanjem na družabnem omrežju Facebook (poleg programa smo oglaševali tudi poroke). Obisk spletnega mesta www.ljubljanskigrad.si se je leta 2017 povečal na 332.582 obiskov (od tega je bilo 68 % novih uporabnikov). Število sledilcev na spletnem omrežju Facebook se je glede na leto poprej povečalo za 4.414, skupaj jih imamo tako 26.082, ob tem pa še 1.341 na Twitterju in 1.245 na Instagramu. Za večjo stroškovno učinkovitost pri spletnih kampanjah uporabljamo remarketing, za večjo vpletenost uporabnikov pa vsebinsko oglaševanje.

4.4 Nastanek morebitnih nedopustnih in neupravičenih posledic pri izvajanju programa

Ob izvajanju javne službe Ljubljanskega gradu ni bilo zaslediti nedopustnih in neupravičenih posledic pri izvajanju programa.

4.5 Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi z doseženimi cilji iz preteklega leta

4.5.1 Program izvajanja javne službe

Kulturno-umetniški program

Raznolik in različnim starostnim skupinam namenjen glasbeni program, ki smo ga pripravili leta 2017, je pripomogel k dodatni uveljavitvi Ljubljanskega gradu kot širše prepoznavnega prizorišča tovrstnih umetniških dogodkov. Kot glavno novost, s katero smo se programsko nekoliko bolj profilirali, moramo omeniti Jazz Club Ljubljanski grad, s katerim smo dosegli novo občinstvo, kar kaže na to, da potreba po tovrstnih vsebinah v Ljubljani obstaja in da smo s tem prizoriščem in programom zapolnili povpraševanje po tovrstni ponudbi.

Na področju likovno-galerijskega programa smo leta 2017 z razstavnimi projekti poudarili dva dogodka, in sicer 60. obletnico smrti Jožeta Plečnika in 500. obletnico začetka reformacije. Z različnimi razstavnimi projekti, vsebinsko povezanimi z omenjenima temama, smo obiskovalcem približali kulturno dediščino in umetnost, značilno za ta prostor. Omenjena projekta pa tudi večino drugih razstav smo zasnovali in izpeljali preko različnih že utečenih in novih partnerstev, kar je pripomoglo k večji prepoznavnosti; zato so razstave dosegle še več obiskovalcev.

Uprizoritveni program, ki je sicer po obsegu najmanjši izmed programskih sklopov Ljubljanskega gradu, je leta 2017 potekal po pričakovanjih in v skladu z cilji, ki smo si jih zastavili, saj smo nadaljevali partnerstvo z Lutkovnim gledališčem Ljubljana pri izvedbi historičnih lutkovnih predstav, poleg tega pa smo v program umestili avtorski projekt in z njim na Ljubljanski grad privabili več mlajših obiskovalcev.

Cilje smo v celoti izpolnili v sklopu Izobraževalnega programa. Povezali smo ga z aktualnim dogajanjem v mestu, saj smo pripravili vsebine, ki so se navezovala na večje projekte v sklopu likovno-galerijskega programa; nekoliko večjo odmevnost so dosegle vsebine, povezane s 500. obletnico začetka reformacije, nekoliko manjšo pa tiste, ki so se nanašale na 60. obletnico smrti arhitekta Jožeta Plečnika. Leta 2017 smo v program uspešno umestili še nekatere nove vsebine, ki so nalete na pozitiven odziv tako pri mlajših (*Šola zmajeslovja*, *Počitniško varstvo*) kakor tudi pri nekoliko starejših mladostnikih in odraslih (*Drobtinice resnice iz pravljичne potice*), in tako dosegli še širši starostni spekter obiskovalcev.

Tradicionalni dogodki so leta 2017 potekali v skladu s smernicami, ki smo si jih zastavili, nekatere od njih smo nadgradili in dopolnili z novostmi, tudi z vsebinami, povezanimi s 60. obletnico smrti arhitekta Jožeta Plečnika.

V primerjavi z letom poprej smo leta 2017 na področju filmskega programa dosegli vse cilje. Zaradi ugodnih vremenskih razmer sta bili le dve od štiriindvajsetih filmskih projekcij v sklopu Filma pod zvezdami na nadomestni lokaciji, med obiskovalci filmskih projekcij pa je bil znova znaten delež tujih obiskovalcev.

Na področju muzejsko-razstavnega programa smo cilje v celoti dosegli, saj sta se z uvedbo nekaterih novih in posodobitvijo dela obstoječih pedagoških programov in tematskih vodenih ogledov, pa tudi zaradi uvedbe novih vsebin (*Grajski pobeg*), povečali prepoznavnost tega programskega sklopa in njegova pedagoška vrednost. Na to kaže število obiskovalcev, ki se odločajo za različne vsebine v sklopu tovrstnega programa. K celoviti in kakovostni predstavitvi je pripomogla nadgradnja sistema avdiovođenja po Ljubljanskem gradu ter po stalnih razstavah *Slovenska zgodovina* in *Lutkovni muzej* z dodatnimi tujimi jeziki. Vsebine je preko sistema avdiovođenja mogoče spremljati v slovenskem in trinajstih tujih jezikih.

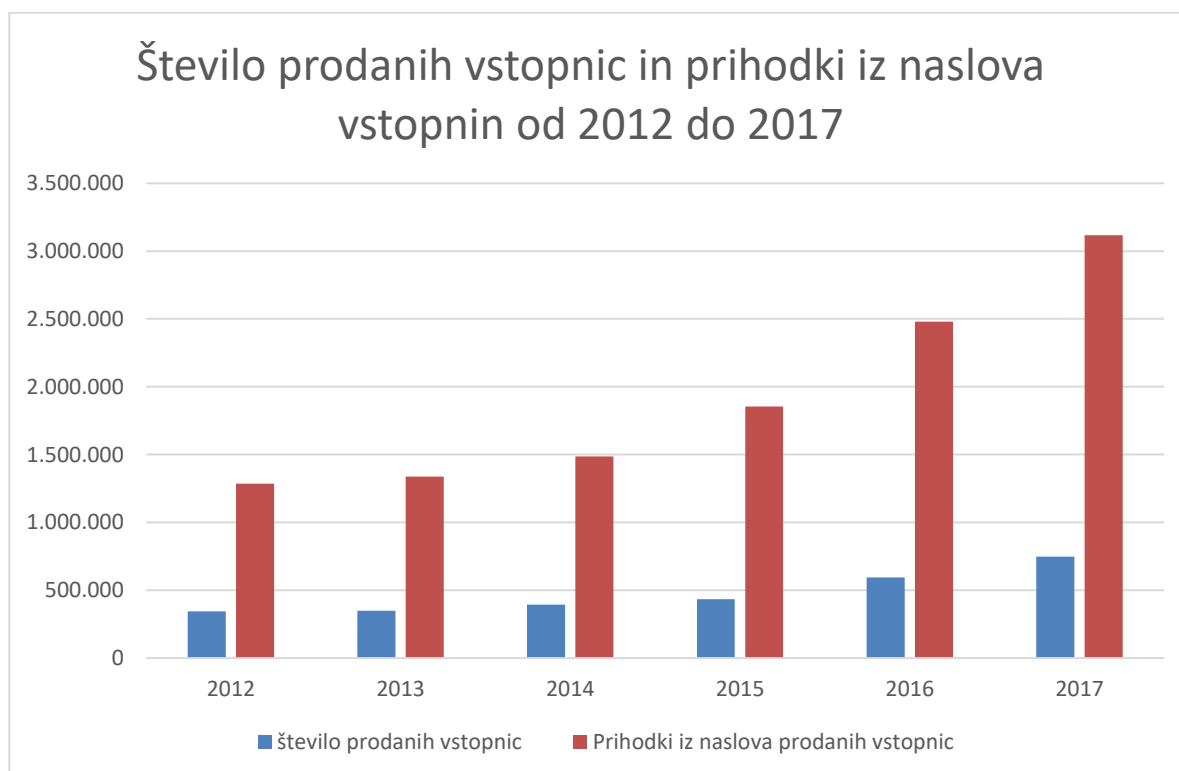
4.5.2 Program izvajanja tržne dejavnosti

Na ravni leta 2017 smo zabeležili 10-odstotno rast prehodov in kar 26-odstotno rast števila prodanih vstopnic. To kaže, da se počasi približujemo številkam, ki pomenijo, da so naše zmogljivosti zapolnjene in imamo prostor le še za povečevanje števila obiskovalcev v slabše obiskanih mesecih. Najpomembnejši kazalec uspešnosti je brez dvoma rast prihodkov iz naslova prodanih vstopnic, ki z indeksom 1,26 glede na leto 2016 in z indeksom kar 2,43 glede na leto 2012 kaže, da je Javni zavod Ljubljanski grad svojevrstna zgodba o uspehu.

Leto 2017								
Leto	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017/2016	2017/2012
Vsi obiskovalci	952.738	1.016.829	1.129.049	1.190.441	1.246.823	1.373.315	1,10	1,44
% prodanih vstopnic od vseh obiskovalcev	36,19	34,39	34,92	36,41	47,76	54,42	1,14	1,50
Število prodanih vstopnic	344.772	349.652	394.280	433.428	595.421	747.371	1,26	2,17
Prihodki iz naslova prodanih vstopnic	1.284.929	1.338.770	1.486.314	1.853.758	2.479.999	3.116.101	1,26	2,43
Povprečni prihodek od prodane vstopnice	3,73	3,83	3,77	4,28	4,17	4,17	1,00	1,12

*Podatek pri letu 2016 vsebuje vse vstopnice, vključno s tistimi za kulturne prireditve, saj smo s tem letom prešli na enoten sistem blagajniškega poslovanja.

Leta 2017 smo skupno prodali 747.371 vstopnic in smo tako ustvarili 3.116.101 EUR prihodkov.

Med tujimi gosti smo leta 2017 našli največ obiskovalcev iz Italije, Velike Britanije, Nemčije, ZDA, Španije, Francije, Koreje, Nizozemske in Hrvaške.

4.6 Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila ter ukrepi za izboljšanje učinkovitosti in kakovosti poslovanja

Javni zavod Ljubljanski grad je leta 2017 zagotavljal gospodarno in učinkovito ravnanje z razpoložljivimi sredstvi. Dosegli smo zastavljene cilje.

Delež prihodkov za izvajanje javne službe v celotnih prihodkih znaša 83,13 %.

4.7 Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora

Leta 2017 smo nadaljevali notranji nadzor, ki smo ga vzpostavili na začetku poslovanja Javnega zavoda Ljubljanski grad in ki temelji na določilih Zakona o javnih financah; naš namen je doseči, da bi finančno poslovanje in sistem notranjih kontrol delovala v skladu z načeli zakonitosti, preglednosti, učinkovitosti, uspešnosti in gospodarnosti.

Zakon o javnih financah v 100. členu določa, da je predstojnik neposrednega in posrednega uporabnika odgovoren za vzpostavitev in delovanje ustreznega sistema finančnega nadzora in kontrol ter notranjega revidiranja.

V začetku decembra 2017 smo posodobili register tveganj poslovanja. Pomembnih odstopanj ni bilo in v tem delu notranje kontrole nismo ugotovili nobene pomanjkljivosti, dodali pa smo nova področja tveganj, ki pa jih uspešno obvladujemo. Leta 2017 je tako kot prejšnja leta kontinuirano, na tedenski ravni, potekalo spremljanje odprtih postavk in zapadlih neplačanih obveznosti in terjatev.

Služba za notranjo revizijo MOL je junija 2017 opravila redno notranjo revizijo pravilnosti poslovanja na področju investicij. Pregledala je interne akte s področja računovodstva (pravilnik o računovodstvu, krogotok dokumentov v javnem zavodu, opis del in nalog v finančno-računovodski službi, vrste kontroliranja), določeno pogodbeno dokumentacijo, investicijske programe, zapisnike o aktiviranju ... in predlagala nekaj ukrepov za obvladovanje tveganja.

Vse nasvete revizijske službe smo upoštevali, sprejeli smo predlagane ukrepe za obvladovanje tveganj, jih predstavili v odzivnem poročilu ter jih posredovali Službi za notranjo revizijo MOL.

Izjava o notranjem nadzoru javnih financ je sestavni del poslovnega poročila o doseženih ciljih in rezultatih proračunskega uporabnika, ki je del zaključnega računa oziroma letnega poročila proračunskega uporabnika, in predstavlja stanje na področju uvajanja procesov in postopkov notranjega nadzora javnih financ v Javnem zavodu Ljubljanski grad.

IZJAVA O OCENI NOTRANJEGA NADZORA JAVNIH FINANC	
v / na (naziv proračunskega uporabnika)	
JAVNI ZAVOD LJUBLJANSKI GRAD	
(sedež proračunskega uporabnika, šifra in matična številka)	
GRAJSKA PLANOTA 1, 1001 LJUBLJANA	
Šifra:	38628
Matična številka:	3887359
Podpisani se zavedam odgovornosti za vzpostavitev in stalno izboljševanje sistema finančnega poslovanja in notranjih kontrol ter notranjega revidiranja v skladu s 100. členom Zakona o javnih financah z namenom, da obvladujem tveganja in zagotavljam doseganje ciljev poslovanja in uresničevanje proračuna. Sistem notranjega nadzora javnih financ je zasnovan tako, da daje razumno, ne pa tudi absolutnega zagotovila o doseganju ciljev: tveganja, da splošni in posebni cilji poslovanja ne bodo doseženi, se obvladujejo na še sprejemljivi ravni. Temelji na nepretrganem procesu, ki omogoča, da se opredelijo ključna tveganja, verjetnost nastanka in vpliv določenega tveganja na doseganje ciljev, in pomaga, da se tveganja obvladuje uspešno, učinkovito in gospodarno. Ta ocena predstavlja stanje na področju uvajanja procesov in postopkov notranjega nadzora javnih financ v / na (naziv proračunskega uporabnika)	
JAVNEM ZAVODU LJUBLJANSKI GRAD	
Oceno podajam na podlagi:	
* ocene notranje revizijske službe za področji:	
– Pravilnost izvajanja poslovanja na področju investicij	
* samoocenitev vodij organizacijskih enot za področja:	
* ugotovitev (Računskega sodišča RS, proračunske inšpekcije, Urada RS za nadzor proračuna...)	
V / Na (naziv proračunskega uporabnika)	
JAVNEM ZAVODU LJUBLJANSKI GRAD	
je vzpostavljen(o):	
1. primerno kontrolno okolje (predstojnik izbere eno od naslednjih možnosti):	
a) na/v celotnem poslovanju,	
b) na pretežnem delu poslovanja,	x
c) na posameznih področjih poslovanja,	
d) še ni vzpostavljeno, pričeli smo s prvimi aktivnostmi,	
e) še ni vzpostavljeno, v naslednjem letu bomo pričeli z ustreznimi aktivnostmi	

2. upravljanje s tveganji:	
2.1 cilji so realni in merljivi, tp. da so določeni indikatorji za merjenje doseganja ciljev (predstojnik izbere eno od naslednjih možnosti):	
a) na/v celotnem poslovanju,	
b) na pretežnem delu poslovanja,	x
c) na posameznih področjih poslovanja,	
d) še niso opredeljeni, pričeli smo s prvimi aktivnostmi,	
e) še niso opredeljeni, v naslednjem letu bomo pričeli z ustreznimi aktivnostmi	
2.2 tveganja, da se cilji ne bodo uresničili, so opredeljena in ovrednotena, določen je način ravnanja z njimi (predstojnik izbere eno od naslednjih možnosti):	
a) na/v celotnem poslovanju,	
b) na pretežnem delu poslovanja,	x
c) na posameznih področjih poslovanja,	
d) še niso opredeljena, pričeli smo s prvimi aktivnostmi,	
e) še niso opredeljena, v naslednjem letu bomo pričeli z ustreznimi aktivnostmi	
3. na obvladovanju tveganj temelječ sistem notranjega kontroliranja in kontrolne aktivnosti, ki zmanjšujejo tveganja na sprejemljivo raven (predstojnik izbere eno od naslednjih možnosti):	
a) na celotnem poslovanju,	
b) na pretežnem delu poslovanja,	x
c) na posameznih področjih poslovanja,	
d) še ni vzpostavljen, pričeli smo s prvimi aktivnostmi,	
e) še ni vzpostavljen, v naslednjem letu bomo pričeli z ustreznimi aktivnostmi	
4. ustrezen sistem informiranja in komuniciranja (predstojnik izbere eno od naslednjih možnosti):	
a) na celotnem poslovanju,	
b) na pretežnem delu poslovanja,	x
c) na posameznih področjih poslovanja,	
d) še ni vzpostavljen, pričeli smo s prvimi aktivnostmi,	
e) še ni vzpostavljen, v naslednjem letu bomo pričeli z ustreznimi aktivnostmi	
5. ustrezen sistem nadziranja, ki vključuje tudi primerno (lastno, skupno, pogodbeno) notranje revizijsko službo (predstojnik izbere eno od naslednjih možnosti):	
a) na celotnem poslovanju,	
b) na pretežnem delu poslovanja,	x
c) na posameznih področjih poslovanja,	
d) še ni vzpostavljen, pričeli smo s prvimi aktivnostmi,	
e) še ni vzpostavljen, v naslednjem letu bomo pričeli z ustreznimi aktivnostmi.	
6. notranje revidiranje zagotavljam v skladu s Pravilnikom o usmeritvah za usklajeno delovanje sistema notranjega nadzora javnih financ (predstojnik izbere eno od naslednjih možnosti):	
a) z lastno notranje revizijsko službo,	
b) s skupno notranje revizijsko službo,	x

c) z zunanjim izvajalcem notranjega revidiranja,	
d) nisem zagotovil notranjega revidiranja.	
ad b) Navedite naziv skupne notranje revizijske službe : Služba za notranjo revizijo MU MOL	
Sedež in matična številka skupne notranje revizijske službe: Slovenska cesta 44, 1000 Ljubljana	
Matična številka:	5874 025
V letu 2017 (leto, na katero se Izjava nanaša) sem na področju notranjega nadzora izvedla naslednje pomembne izboljšave (navedite: 1, 2 oziroma 3 pomembne izboljšave): – upoštevanje priporočil notranje revizijske službe, – vpeljava enotne programske podpore za finančno-računovodsko spremljanje poslovanja.	
Kljub izvedenim izboljšavam ugotavljam, da obstajajo naslednja pomembna tveganja, ki jih še ne obvladujem v zadostni meri (navedite: 1, 2 oziroma 3 pomembnejša tveganja in predvidene ukrepe za njihovo obvladovanje): Ocenjujemo, da na/v pretežnem delu poslovanja obvladujemo tveganja.	
Predstojnik oziroma poslovodni organ proračunskega uporabnika:	
Direktorica, Mateja AVBELJ VALENTAN	
Datum podpisa predstojnika:	
09. 2. 2018	

4.8 Pojasnila na področjih, na katerih zastavljenih ciljev nismo dosegli

Kulturno-umetniški program

Glede na dejstvo, da smo leta 2017 izvedli vse prireditve, kot smo si zadali v Programu dela, menimo, da smo dosegli velik del, če ne že večine ciljev, ki smo si jih zastavili, na nekaterih področjih pa smo jih z umestitvijo dodatnih vsebin in kakovostno izvedenim programom presegli. Dejstvo, da manjši del programskih vsebin ni popolnoma dosegel odziva obiskovalcev, ki smo ga od njih pričakovali, lahko na eni strani pripišemo dejavnikom, na katere nimamo vpliva (npr. vremenske razmere ob dogodkih na prostem), na drugi pa dejstvu, da je v Ljubljani ponudba določenih kulturnih vsebin zelo velika, hkrati pa je ciljno občinstvo v mestu in okolici dokaj maloštevilno.

4.9 Ocena učinkov poslovanja Javnega zavoda Ljubljanski grad na druga področja

Poslanstvo Ljubljanskega gradu je predstavitev premične in nepremične kulturne dediščine, katere skrbnik je zavod. S stalnimi muzejskimi postavitvami na Ljubljanskem gradu kot najbolj obiskani turistični točki v Sloveniji predvsem preko tujih obiskovalcev dejavno predstavljamo kulturno dediščino Ljubljanskega gradu in Slovenije ter tako krepimo prepoznavnost Slovenije in Ljubljane v

tujini, poleg tega pa ta učinek povečujemo z vsebinsko raznolikimi in strokovno izvedenimi vodenimi ogledi, ki udeležencem ponujajo celovit vpogled v bogato in zanimivo preteklost Ljubljanskega gradu.

Kulturno-umetniški program z izvedbo kulturnih prireditev na področju glasbenega, likovno-galerijskega, uprizoritvenega, izobraževalnega, filmskega programa in tradicionalnih dogodkov sooblikuje celovito kulturno in turistično ponudbo v Ljubljani in tako pri domačih obiskovalcih dviguje zavest in védenje o slovenski kulturi, hkrati pa povečuje njeno prepoznavnost pri tujih obiskovalcih posameznih programskih vsebin. Dostopnost programov povečujemo z vključevanjem v različne akcije; prizadevamo si, da bi tovrstne vsebine postale še bolj dostopne za socialno ogrožene ter gibalno in senzorno ovirane obiskovalce.

Spletno stran redno posodabljam z novimi vsebinami in ponudbo, kar uporabnikom omogoča boljši pregled nad dogajanjem na Ljubljanskem gradu, informacije pa so tako postale še dostopnejše. Preko e-trgovine na spletni strani obiskovalcem omogočamo ugodnejši nakup vstopnic za vsebine na Ljubljanskem gradu.

Na Ljubljanskem gradu omogočamo dostop gibalno oviranim, vendar ga zaradi določenih danosti in zakonitosti žal ne moremo zagotoviti v celoti. Za gibalno ovirane in osebe s posebnimi potrebami sta zagotovljeni brezplačna vožnja z vzpenjačo in brezplačna vstopnica za vse grajske vsebine, s klančinami in dvigalom jim omogočamo dostop do Grajskega dvorišča ter do dvoran, kjer poteka kulturno-umetniški program, poleg tega pa jim zagotavljamo prilagojen ogled stalnih postavitev *Slovenska zgodovina* in *Lutkovni muzej*, pa tudi prilagojen ogled grajskega poslopja.

Zavzemamo se za to, da bi bile naše vsebine čim bolj dostopne senzorno oviranim. Tipna maketa Ljubljanskega gradu na Grajskem dvorišču je opremljena z legendo v Braillovi pisavi in latinici; Ljubljanski grad je tako postal senzorno dostopnejši za slepe in slabovidne. Stalna razstava *Slovenska zgodovina* je opremljena tudi z avdiovodniki in taktili za slepe in slabovidne, *Virtualni grad* pa s podnapisi v trinajstih svetovnih jezikih in v slovenščini za gluhone; stalno postavitev *Kaznilnica* smo naglušnim in gluhonemim približali z informacijsko-doživljajskim sklopom razstave. Senzorno oviranim je večinoma prilagojena tudi stalna postavitev *Lutkovni muzej* (taktili, avdiovođenje). Vsebine na sistemu avdiovođenja po razstavi *Slovenska zgodovina*, po *Lutkovnem muzeju* in po Ljubljanskem gradu so prilagojene tudi ljudem z okvaro sluha, saj je avdiovođenje opremljeno s sistemom indukcijske zanke. Na Ljubljanskem gradu si prizadevamo, da bi vsem obiskovalcem zagotovili čim boljšo dostopnost, zato se glede na danosti objekta odločamo za ukrepe, ki so inovativni in vključujejo pametne rešitve.

Ker tirna vzpenjača deluje vse dni v letu, se dostopnost grajskega poslopja in njegove okolice povečuje; vzpenjača prav tako omogoča lažji dostop gibalno oviranim in osebam s posebnimi potrebami. Njeno obratovanje zaradi majhnega ogljičnega odtisa ne vpliva negativno na okolje.

Ljubljanski grad je za javnost odprt vse dni v letu in glede na to je obiskovalcem v vseh letnih časih na voljo raznovrstna kulturno-umetniška in turistična ponudba. Prizadevamo si, da bi bila ta

namenjena vsem starostnim skupinam, domačim in tujim obiskovalcem, ljudem z različnimi zanimanji in pričakovanji v zvezi z obiskom.

5. OBRATOVANJE, TEKOČE VZDRŽEVANJE IN TEHNIČNA PODPORA PROGRAMOM

Zagotavljanju ustreznosti objektov in opreme na Ljubljanskem gradu je namenjen največji delež stroškov na tehničnem področju. V Programu dela in Finančnem načrtu Javnega zavoda Ljubljanski grad 2017 smo za potrebe tehničnega področja načrtovali 1.600.000 EUR, vendar so nam med letom, zaradi dobrega poslovnega rezultata, odobrili dodatno investicijsko vzdrževanje, tako da smo dejansko porabili 1.816.625 EUR, kar je 14 % več od planiranega.

Za leto 2017 smo načrtovali neposredne stroške obratovanja in tekočega vzdrževanja v višini 880.000 EUR, kar znaša 7 % manj od realizacije v letu 2016. Stroški so leta 2017 znašali 908.537 EUR, kar predstavlja za 3,5 % manjšo realizacijo od leta 2016 in za 3 % višjo realizacijo od načrtovane. Kratka razčlenitev:

– Obratovalni stroški:

Za leto 2017 smo predvideli porabo v višini 510.000 EUR, realizirana pa je bila v višini 544.876 EUR, kar pomeni, da je bila za 5 % nižja glede na porabo v letu 2016 in za 7 % višja od načrtovane za leto 2017. Na področju energentov je strošek za plin kljub povečanju površin in večji zasedenosti dvoran ostal enak tistemu iz leta 2016, strošek za elektriko pa se je v primerjavi z letom 2016 povečal za 5 %, predvsem zaradi večjega števila prireditev. Strošek za porabo vode se je v primerjavi s predhodnim letom povečal za 4% (vroče poletje). Uspešno smo znižali stroške za urejanje zunanjih površin (maja 2017 smo zaposlili lastni kader), odvoza odpadkov in za varovanje. Povečali so se stroški najemnin, predvsem zaradi vedno večjih potreb po skladiščenju opreme v zunanjem skladišču in prostorske stiske na Ljubljanskem gradu. Prav tako smo zabeležili porast drugih izdatkov, predvsem na račun zagonskih stroškov in materiala pri uvedbi lastnega čiščenja in urejanja zunanjih površin.

– Stroški tekočega vzdrževanja:

Za leto 2017 smo predvideli porabo v višini 370.000 EUR, realizirana pa je bila v višini 363.661 EUR, kar je manj od načrtovanega, ker smo povečevali obseg izvajanja vzdrževalnih del z lastnim kadrom in zaradi nenehnih prizadevanj za optimizacijo vzdrževalnih pogodb. Do povečanja izdatkov za vzdrževalni material je prišlo predvsem zaradi izvajanja del v lastni režiji.

Tehnična podpora programom:

- Leta 2017 smo na področju tehnične podpore programom predvideli strošek 113.000 EUR za tehnično podporo in izvajanje programa. Realizirani strošek je bil za 24 % višji od načrtovanega. Povečana poraba je neposredna posledica večjega števila programskih dogodkov, večjega števila dogodkov, ki smo jih pripravili v lastni režiji in z lastnimi sredstvi, ter aktivnejšega trženja ponudbe tehnične opreme ob oddaji dvoran za trženjske prireditve. Med letom smo začeli aktivno uporabljati obnovljeno Skalno dvorano, kar je pomenilo dodatno kadrovsko obremenitev, dvorano pa je bilo treba tudi urediti za izvajanje prireditev. Uspešno smo znižali stroške za najem opreme, predvsem z načrtnimi nakupi delov opreme, ki smo jo najbolj potrebovali, in zagotavljanjem njihove več namenskosti.

Več podatkov in primerjav s preteklimi obdobji ter procentualna razčlenitev stroškov je v spodnji preglednici in grafu.

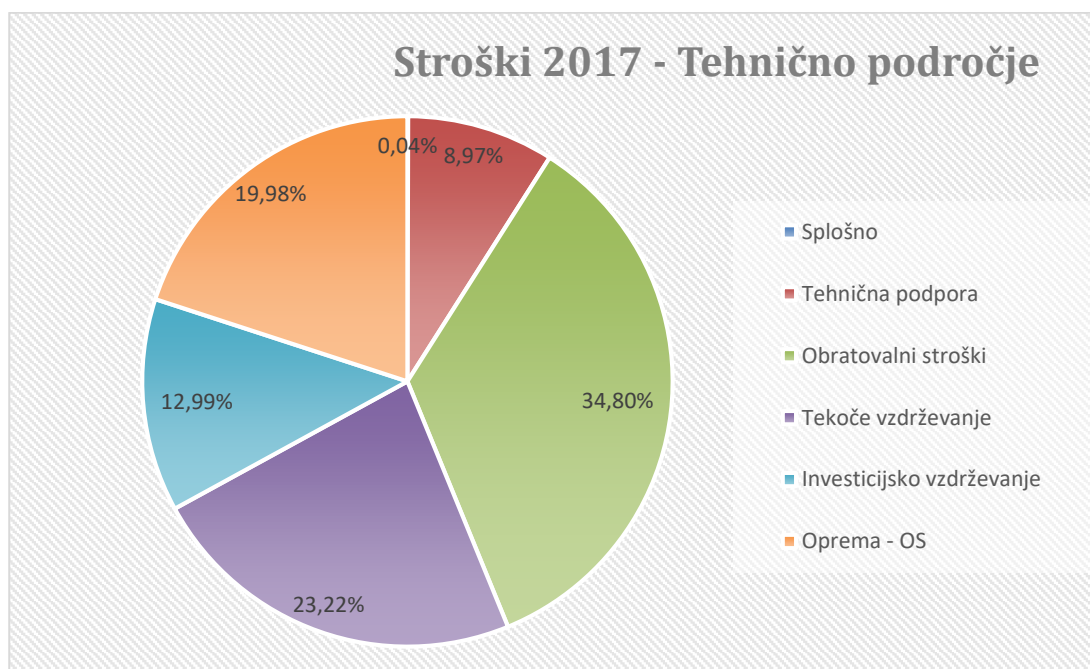
Tabela št. 1: Stroški tehničnega področja

	Naziv	Realizacija 2015	Realizacija 2016	Načrt 2017	Realizacija 2017	I Real 2017 Načrt 2017
STM	TEHNIČNO PODROČJE	1.353.910	1.550.601	1.600.000	1.816.625	114
3000	Splošno	3.195	2.263	2.000	700	35
3100	Tehnična podpora	65.427	117.572	113.000	140.440	124
	Material za prireditve	32.204	58.658	55.000	25.703	47
	Storitve	29.764	49.329	45.000	112.328	250
	Najemi opreme	3.458	7.210	9.000	2.409	27
	Ostalo + intervencije	0	2.374	4.000	0	0
3200	Obratovalni stroški	633.249	571.786	510.000	544.876	107
	Najemnine	15.070	43.905	55.000	74.584	136
	Telefonske in IT storitve	29.711	21.175	25.000	26.632	107
	Elektrika	146.961	131.758	130.000	138.680	107
	Varovanje	81.542	115.448	115.000	95.591	83
	Čiščenje, sanitarni mat.	77.556	77.531	40.000	43.487	109
	Zunanje urejanje površin	102.589	52.285	10.000	19.325	193
	Voda, kanalščina	14.386	13.892	14.000	14.477	103
	Snaga, ...	22.998	25.096	25.000	23.208	93
	Plin (Energetika)	95.637	78.404	81.000	78.894	97
	Drugi izdatki (intervencija in ostalo)	46.797	12.291	15.000	29.998	200
3300	Tekoče vzdrževanje	334.765	370.198	370.000	363.661	98
	Pog. vzdrževanje	269.521	286.276	285.000	264.814	93
	Storitve	30.722	44.200	45.000	60.331	134
	Vzdrževalni material	25.083	29.421	30.000	35.136	117
	Ostalo + intervencije	9.440	10.302	10.000	3.380	34
3400	Investicijsko vzdrževanje	64.829	208.854	135.000	203.383	151
	Investicijsko vzdrževanje	64.829	208.854	135.000	203.383	151
3500	Investicije LG lastni vložek			200.000	250.675	125
	Zmajev brlog			200.000	80.974	
	Prenova javnih sanitarij				169.701	
3700	Oprema - OS	252.446	279.928	270.000	312.890	116

Brez upoštevanja tirne vzpenjače in stroškov zaposlenih

Brez upoštevanja investicij in investicijskih transferov

Grafikon št. 1: Stroški tehničnega področja – brez upoštevanja lastnih investicij

6. INVESTICIJE, INVESTICIJSKO VZDRŽEVANJE IN NAKUP OPREME

6.1 Investicije

Javni zavod Ljubljanski grad v skladu s svojim poslanstvom neposredno ne izvaja investicij na objektih v upravljanju, ampak jih vodi, usklajuje in nadzira. Leta 2017 je bil način financiranja podoben kot v preteklih letih, potekal je preko investicijskih transferjev in Oddelka za kulturo Mestne občine Ljubljana.

Javni zavod Ljubljanski grad je na področju investicij izvedel za 795.930,28 EUR projektov. V skladu z zagotovljenimi sredstvi MOL smo končali projekt III. in IV. faze obnove Hribarjeve dvorane (skupni stroški: 651.437,86 EUR) in pripravili projektno dokumentacijo za nadaljnje projekte (skupni strošek: 46.919,12 EUR). Skupaj smo od odobrenih 700.000 EUR prejetih sredstev s strani Mestne občine Ljubljana za investicije porabili 698.356,98 EUR.

Preostanek stroška izvedenih projektov predstavlja I. faza obnove Zmajevega brloga v vrednosti 80.974,47 EUR in spremljajoče dejavnosti, kar smo krili z lastnimi sredstvi. Del vrednosti I. faze obnove Zmajevega brloga se, pri obnovitvenih delih, prenese v leto 2018.

6.2 Investicijsko vzdrževanje

K investicijskemu vzdrževanju sodijo tiste dejavnosti, s katerimi podaljšujemo življenjsko dobo opreme in objektov, ki jih upravljamo. Stroške za investicijsko vzdrževanje v celoti pokrivamo iz lastnih sredstev.

Program investicijskega vzdrževanja za leto 2017 je predvidel obširen nabor del. Najpomembnejši oziroma najnujnejši projekti, ki smo jih izvedli, pa so bili naslednji:

1. zamenjava požarne centrale: 22.375,72 EUR;
2. zamenjava svetil in električnih porabnikov na razstavi *Slovenska zgodovina*, ureditev instalacij in namestitev naprave UPS: 18.803,91 EUR;
3. montaža avtomatskih vrat na servisnem vhodu: 12.159,48 EUR;
4. nadgradnja sistema CNS v upravi: 11.161,67 EUR;
5. izvedba elektro kanalizacije za video nadzor v Grajskem vinogradu: 10.104,32 EUR;
6. popravilo tlakovanih površin na dvorišču: 8.346,47 EUR;
7. sanacija zasteklitve v Skalni dvorani: 8.008,10 EUR;
8. zamenjava dotrajanih žlebov v traktu ABCM: 7.450,21 EUR;
9. zamenjava elektromotorjev v klimatskem sistemu: 4.393,32 EUR;
10. dograditev hladilnika v dovodu svežega zraka za muzejsko vitrino: 1.518,68 EUR.

Celotna vrednost vseh investicijsko-vzdrževalnih del je znašala 203.383 EUR in je bila za 51 % višja od tiste, ki smo jo načrtovali za leto 2017.

6.3 Nakup opreme

Leta 2017 smo za potrebe obratovanja zavoda, zaradi izvajanja vzdrževalnih del v lastni režiji in tehnične podpore programu, kupili opremo v skupni nabavni vrednosti 312.890 EUR. V ta znesek je zajeta:

- tehnična in splošna oprema,
- računalniki, računalniška oprema in licence za računalniške programe,
- pohištvo za opravljanje dejavnosti in
- drobn inventar.

Višji strošek od planiranega za leto 2017 in realiziranega v letu 2016 je povezan z večjim številom programskih dogodkov in uporabo obnovljene prireditvene dvorane. Zaradi prostorske stiske zaposlenih smo, za zagotovitev pisarniškega prostora, usposobili prostor pri Grajski trgovini in v ta namen kupili pisarniško opremo. Nakupili smo opremo za zagotovitev čim bolj učinkovitega čiščenja in urejanja zunanje okolice v lastni izvedbi.

7. ANALIZA KADROVANJA

VIR FINANCIRANJA		Število zaposlenih na dan 1. 1. 2017	Število zaposlenih na dan 30. 6. 2017	Število zaposlenih na dan 31. 12. 2017	Ocenjeno število zaposlenih na dan 1. 1. 2018
1.	Državni proračun				
2.	Proračun občine	19,84	19,84	19,84	19,84
3.	ZZZS in ZPIZ				
4.	Druga javna sredstva za opravljanje javne službe (takse, pristojbine, koncesnine, ...)				
5.	Sredstva od prodaje blaga in storitev na trgu	22,16	28,16	29,16	29,16
6.	Nejavna sredstva za opravljanje javne službe in sredstva prejetih donacij				
7.	Sredstva EU ali dr. mednarodnih virov vključno s sredstvi sofin. iz državnega proračuna				
8.	Sredstva za financiranje javnih del	7	9	7	7
9.	Sredstva ZZZS za zdravnike ...ter sredstev za projekte in programe, namenjenih za internac. in kakovost v izobraževanju in znanosti				
10.	Sredstva za zaposlene na podlagi Zakona o ukrepih za odpravo posledic žleda				
SKUPNO ŠTEVILO VSEH ZAPOSLENIH (od 1. do 10. točke)		49	57	56	56
Skupno število vseh zaposlenih pod točkami 1, 2, 3 in 4		19,84	19,84	19,84	19,84
Skupno število vseh zaposlenih pod točkami 5, 6, 7, 8, 9 in 10		29,16	37,16	36,16	36,16

Na dan 31. 12. 2017 je bilo v zavodu 50 redno zaposlenih, od tega:

- 39 zaposlenih za nedoločen čas;
- 1 zaposleni za krajši delovni čas, ker je delno invalidsko upokojen;
- 4 zaposleni za določen čas petih let (pri projektu *Lutkovni muzej*);
- 1 zaposleni za določen čas zaradi nadomeščanja zaposlene na porodniškem dopustu;
- 5 zaposlenih za določen čas enega leta zaradi povečanega obsega dela.

Število zaposlenih se je v letu 2017 spremenilo, ker smo vzpostavili lastno čiščenje objekta in lastno urejanje zunanjih površin. Za čiščenje in vzdrževanje prostorov in površin na Ljubljanskem gradu

smo zaposlili 6 oseb (čistilcev) in strokovnega delavca za zunanje površine, ki skrbi predvsem za urejenost zunanjih površin. Zaradi povečanega obsega dela v podpornih službah smo zaposlili poslovnega sekretarja, ki predstavlja podporo vodstvu in skrbi za pretok dokumentov in informacij v tajništvu zavoda, strokovnega sodelavca za odnose z javnostmi, ki skrbi za urejenost in ažurnost vsebin na družabnih omrežjih in spletni strani, ter strokovnega sodelavca za kadrovske in splošne zadeve. Ob koncu leta se je zaradi izpolnjevanja pogojev upokojil dolgoletni sodelavec – vodja službe za obratovanje tirne vzpenjače; nadomestili smo ga z novim zaposlenim. Zaradi sporazumne prekinitve dela v Javnem zavodu Ljubljanski grad, do katere je prišlo sredi leta, smo ob koncu leta začeli postopke za objavo prostega delovnega mesta in izbiro kandidata za delovno mesto mojster luči, ki se bo v zavodu zaposlil v začetku leta 2018. Zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi sodelavca na področju podpore programom ob koncu leta pa smo prav tako začeli postopke za izbiro novega sodelavca. Leta 2017 je prišlo tudi do začasnih zaposlitev zaradi nadomeščanja zaposlenih na porodniškem dopustu.

Število redno zaposlenih v zavodu se je tako s 42 povečalo na 49, od tega 20 delovnih mest financira ustanoviteljica, Mestna občina Ljubljana, 29 pa zavod iz lastnih virov.

7.1 Strokovna izobraževanja in usposabljanja zaposlenih ter varstvo pri delu

Program izobraževanj za leto 2017 smo izvedli v skladu s strategijo zavoda ter z namenom, da bi zaposleni pridobili dodatna znanja in kompetence, potrebne za opravljanje del na posameznih delovnih mestih. Pri tem smo upoštevali posebnosti delovnega mesta ter znanja in kompetence, ki so jih zaposleni že dosegli.

Strokovna izobraževanja in izpopolnjevanja so leta 2017 potekala v skladu z zastavljenim načrtom. Zaposleni so se izobraževali in usposabljali na naslednjih področjih: obvladovanje novih trženjskih orodij, prodajnih tehnik in trgovinskega poslovanja, spremljanje zakonodajnih sprememb na delovnopravnem in finančnem področju ter na področju javnega naročanja, spremljanje novosti na področju svetlobne in tonske opreme ter naprav za izvedbo dogodkov in prireditvev.

Zaposleni so nadgrajevali znanje tujih jezikov ter komunikacijske veščine, zato da bi obiskovalcem omogočili prijetno izkušnjo ob obisku Ljubljanskega gradu. V prvi polovici leta smo zato pripravili tri različna jezikovna usposabljanja (za angleški, italijanski in nemški jezik) in vanje vključili 25 zaposlenih. Na vseh treh so udeleženci nadgradili že obstoječe jezikovno znanje. Veliko pozornost smo namenili komunikacijskim spretnostim zaposlenih (tako medsebojnim znotraj zavoda kot z zunanjimi sodelavci, organizatorji, obiskovalci). Zato smo pripravili različna, usmerjena komunikacijska izobraževanja oziroma delavnice: usposabljanje za vodje služb na področju komunikacije, izobraževanje za neprodajno osebje ter izobraževanje za prodajno osebje Ljubljanskega gradu (skupaj 36 zaposlenih).

Zaposlene smo napotili tudi na posamezna strokovna izobraževanja s področja dela, ki ga opravljajo, na strokovne konference in vsebinsko specializirana izobraževanja: na sejem lučne ter svetlobne tehnike, na šolanje o moderni lučni tehniki, na konferenco o gledališki pedagogiki, na marketinško

konferenco in konferenco o glasbeni industriji, udeležili so se izobraževanj na področjih elektronskega trženja in spletne trgovine, javnega naročanja, delovnega prava in socialne varnosti ter finančnih novosti; udeležili so se specializiranega usposabljanja za delo z motorno žago (3) ter za upravljanje viličarjev (8), in usposabljanja iz prve pomoči (25) ter obveznih usposabljanj iz varstva pri delu in požarnega varstva.

Dogodek	Število izobraževanj	Število udeležencev
Izobraževalne delavnice	4	8
Seminarji in tečaji	18	69
Strokovne konference in simpoziji	7	10
Sejmi na področjih turizma, kulture, tehnične opreme	7	28
Posebna in specializirana usposabljanja	8	52
Druga strokovna izpopolnjevanja	5	7

7.2 Promocija zdravja na delovnem mestu

V okviru sprejetih smernic in Načrta za promocijo zdravja na delovnem mestu smo leta 2017 pripravili dejavnosti, ki so pri zaposlenih pomagale krepiti zdrav življenjski slog; spodbujali smo zdrav način prehranjevanja (mesečno zagotavljanje košarice sadja), omogočali gibljiv delovni čas na delovnih mestih, kjer narava dela to dopušča, zaposlene smo spodbujali k vključitvi v programe za opuščanje kajenja, k udeležbi na športnih prireditvah in k izobraževanju o zdravem življenjskem slogu ter jih seznanjali z različnimi tehnikami razgibavanja in sproščanja med delovnim časom.

V sklopu akcije MOL za čisto Ljubljano smo očistili okolico Ljubljanskega gradu in Grajskega griča ter kot vsako leto doslej podprli udeležbo zaposlenih na ljubljanskem maratonu. V skladu s pozivom Evropskega tedna mobilnosti pod geslom »Pametna mobilnost za gospodarsko uspešnost« smo jih povabili k uporabi okolju prijaznih prevoznih sredstev ob prihodu na delo in odhodu z njega. Zaposlenim smo kot preventivno zaščito omogočili cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu, za boljšo medsebojno povezanost pa smo pripravili športni *teambuilding*.

Promocija zdravja na delovnem mestu je pomembna zato, da bi zaposleni ohranjali in krepili telesno in duševno zdravje. Tako s posebnimi ukrepi spodbujamo zdrav življenjski slog, preprečujemo poškodbe pri delu in zmanjšujemo odsotnost z dela.

7.3 Sodelovanje pri ukrepih aktivne politike zaposlovanja

Leta 2017 smo se že šestič zapored uspešno vključili v ukrepe za spodbujanje delovne in socialne vključenosti ranljivih skupin brezposelnih oseb s programi javnih del in iz tega naslova za določen čas zaposlili devet dolgotrajno brezposelnih.

Brezposelne smo vključili v delovni proces v treh različnih programih javnih del, na V. in VII. stopnji zahtevnosti. V programu *Pomoč v muzejih, galerijah in arhivih, javnih zavodih s področja varstva nepremične kulturne dediščine* smo zaposlili dve brezposelni osebi, v programu *Varstvo in ohranitev kulturne dediščine in aktualne/novejše/sodobne kulturno-umetniške produkcije* tri in v programu *Pomoč v zavodih in javnih agencijah na področju uprizoritvenih in glasbenih umetnosti ter avdiovizualne dejavnosti* štiri brezposelne osebe. Programi javnih del so se končali 31. decembra 2017, Zavod RS za zaposlovanje pa jih je sofinanciral v višini 75 %.

8. OBRAZLOŽITVE REALIZACIJE PRIHODKOV IN ODHODKOV IZ ODLOKA O PRORAČUNU MOL ZA LETO 2017

8.1 Obrazložitev prihodkov, ki so bili realizirani v letu 2017

Javni zavod Ljubljanski grad je v letu 2017 realiziral za 4.852.307 EUR prihodkov, kar je za 2,15 % manj kot je bilo načrtovano. Celotni prihodki so sestavljeni iz prihodkov za izvajanje javne službe in prihodkov od prodaje blaga in storitev na trgu. Prihodki za izvajanje javne službe znašajo 4.033.645 EUR in predstavljajo 83,13% celotnih prihodkov. Prihodki iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu znašajo 818.662 EUR in predstavljajo 16,87% celotnih prihodkov.

Prihodki za izvajanje javne službe so sestavljeni iz:

- prihodkov in sredstev javnih financ: 1.044.663 EUR (25,90 %)
- drugih prihodkov za izvajanje dejavnosti javne službe: 2.988.982 EUR (74,10 %)

V poslovnem letu 2017 so bila v okviru osnovnega financiranja in dodatnih odločb o financiranju Mestne občine Ljubljana Javnemu zavodu Ljubljanski grad dodeljena sredstva v znesku 960.570 EUR. Sredstva so zajemala financiranje stroškov dela za 20 zaposlenih v zavodu v višini 441.184 EUR, del materialnih stroškov delovanja zavoda v višini 376.716 EUR, del programskih stroškov v višini 142.670 EUR. Sredstev za izvajanje investicijskega vzdrževanja tirne vzpenjače Javni zavod Ljubljanski grad za leto 2017 ni prejel.

Prihodki iz sredstev iz državnega proračuna so znašali 84.093 EUR. To predstavljajo prejeta sredstva strani Zavoda za zaposlovanje za javna dela.

Drugi prihodki za izvajanje dejavnosti v znesku 2.988.982 EUR so za 3,51 % višji od načrtovanih. To je predvsem posledica dobre sezone in obiska gradu. Glavnino teh prihodkov v znesku 2.948.965 EUR predstavljajo vstopnine za Virtualni grad, Razgledni stolp, stalno razstavo Slovenske zgodovine, vožnjo s tirno vzpenjačo, prireditve, delavnice, film in ostali kulturno izobraževalni program. Med druge prihodke za izvajanje dejavnosti se uvrščajo tudi prejeta sredstva iz naslova donacij v višini 25.000 EUR s strani podjetja Javno podjetje ljubljanska parkirišča in tržnice d.o.o., zavarovalne odškodnine v znesku 15.013 EUR, ter prejete obresti v višini 4 EUR.

Poleg prihodkov za izvajanje javne službe zavod ustvarja tudi **prihodke od prodaje blaga in storitev na trgu**. V letu 2017 se je iz naslova tržne dejavnosti ustvarilo 818.662 EUR prihodkov, kar je na ravni 81,46 % načrtovanih. Ti prihodki zajemajo prihodke od tržnih najemov dvoran (211.132 EUR), uporaba opreme (102.069 EUR), prefakturirani prihodki-prireditve, poroke (104.009 EUR), prodaja artiklov (125.454 EUR), drugi prihodki-spominski kovanci (63.902 EUR), sponzorstvo (140.838 EUR) ter prihodki od mesečnih najemnin (71.258 EUR).

8.2 Pojasnilo večjih odstopanj med načrtovanimi in realiziranimi prihodki v letu 2017

Leto 2017 je bilo za poslovanje javnega zavoda Ljubljanski grad najbolj uspešno od ustanovitve naprej z vidika celotnih ustvarjenih prihodkov. Na nekaterih področjih poslovanja pa so bili prihodki nižji od načrtovanih. Večja odstopanja med načrtovanimi in ustvarjenimi prihodki so bila dosežena na področju drugih prihodkov za izvajanje dejavnosti javne službe (3,51 % več ustvarjenih prihodkov glede na načrtovane prihodke) ter na področju prihodkov od prodaje blaga in storitev na trgu (18,54 % manj ustvarjenih prihodkov glede na načrtovane prihodke). Delež tržnih prihodkov v letu 2017 predstavlja 16,87 % vseh ustvarjenih prihodkov.

Več ustvarjenih prihodkov od načrtovanih je na področju vstopnin (Virtualni grad, stolp, razstava Slovenske zgodovine, tirne vzpenjače, programi, delavnice, film, kombinirane karte), manj ustvarjenih prihodkov od načrtovanih pa na področju komercialnih najemov dvoran, opreme, prodaje artiklov, sponzorstev, mesečnih najemnin, idr.).

Med prihodki za izvajanje javne službe so povečanja prihodkov v letu 2017 glede na načrt nastala na strani prihodkov pobranih vstopnin zaradi povečanja števila obiskovalcev. Leto 2017 je bilo namreč za Ljubljanski grad po številu obiskovalcev zopet rekordno, saj ga je obiskalo 1.373.319 obiskovalcev, kar je 10 % več kot v enakem obdobju lani. Prav tako smo v tem obdobju prepeljali rekordno število 501.571 potnikov s tirno vzpenjačo. Prejeta sredstva iz sredstev javnih financ so bila v letu 2017 za 2,05 % nižja od načrtovanih.

8.3 Obrazložitev odhodkov, ki so bili realizirani v letu 2017

Celotni odhodki so v letu 2017 znašali **4.812.512 EUR**, kar je za 2,92 % manj kot je bilo načrtovano. Celotni odhodki so sestavljeni iz odhodkov za izvajanje javne službe in odhodkov od prodaje blaga in storitev na trgu. Odhodki za izvajanje javne službe znašajo 4.000.641 EUR in predstavljajo 83,13 % celotnih odhodkov. Odhodki iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu znašajo 811.871 EUR in predstavljajo 16,87 % celotnih odhodkov.

Odhodki za izvajanje javne službe so sestavljeni iz:

- plač in prispevkov delodajalca in drugih izdatkov zaposlenim: 1.138.762 EUR (28,46 %)
- izdatkov za blago in storitve za izvajanje javne službe: 2.861.879 EUR (71,54 %)

V poslovnem letu 2017 je strošek dela 20 zaposlenih, ki jih po pogodbi financira ustanoviteljica Mestna občina Ljubljana, znašal 474.588 EUR, kar je za 3,08 % manj kot je bilo načrtovano. Stroški zaposlenih, ki so financirani iz drugih virov so v letu 2017 znašali 664.174 EUR kar je na ravni načrtovanega.

Izdatki za blago in storitve za izvajanje javne službe so v letu 2017 znašali 2.861.879 EUR in predstavljajo znotraj odhodkov največji del. Sem spadajo splošni stroški delovanja, ki znašajo 2.283.629 EUR, kar je za 2,33 % več kot načrtovano. Med splošne stroške delovanja spadajo stroški energije, vode, komunalnih storitev in telekomunikacij, pisarniški in splošni material in storitve, posebni material in storitve, tekoče in investicijsko vzdrževanje, najemnine, prevozni stroški in storitve ter drugi operativni odhodki.

Programski materialni stroški so v letu 2017 znašali 578.250 EUR in znašajo 2,33 % več kot je bilo načrtovanih stroškov. Največji del stroškov predstavljajo stroški študentskega dela, stroški izvajanja programa, stroški oglaševanja in tiska, stroški provizije od prodanih vstopnic, stroški dodatnega čiščenja, stroški oblikovanja, fotografiranja in snemanja, stroški prevajanja, stroški avtorskega honorarja, stroški lektoriranja.

Poleg odhodkov za izvajanje javne službe zavod ustvarja tudi **odhodke iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu**. V letu 2017 je iz tega naslova nastalo 811.871 EUR odhodkov, kar pomeni 80,80 % načrtovanih odhodkov. To je predvsem posledica manjših ustvarjenih tržnih prihodkov glede na načrtovane in ključa razdelitve stroškov glede na delež prihodkov iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu glede na celotne prihodke.

8.4 Pojasnilo večjih odstopanj med načrtovanimi in realiziranimi odhodki v letu 2017

V celoti smo presegli načrtovana sredstva splošnih stroškov delovanja za 2,33 % na javnem delu. Na tržnem delu pa znašajo izdatki za blago in storitve 75,30 % načrtovanih. Povečuje se poraba na splošnih stroških delovanja (na tekočem vzdrževanju, na investicijskem vzdrževanju, skupaj z nakupom opreme) ter tudi poraba na programskih materialnih stroških. Povečali so se tudi stroški študentskega dela. Na tržnem delu pa smo med letom stroške usklajevali glede na tržne prihodke pri čemer je treba upoštevati še ključ razdelitve stroškov glede na delež prihodkov iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu glede na celotne prihodke.

Posebno poglavje realizacije 2017 je vlaganje v investicijsko in tekoče vzdrževanje. Ustanovitelj za investicijsko vzdrževanje ni namenil sredstev, za investicijsko vzdrževanje zgradb in opreme iz lastnih sredstev je bilo porabljenih 396.705 EUR, za tekoče vzdrževanje pa 330.281 EUR.

8.5 Poročilo o realizaciji finančnega načrta Javnega zavoda Ljubljanski grad za leto 2017

Javni zavod je v letu 2017 beležil presežek prihodkov nad odhodki v višini 39.795 EUR, kar je za 37.827 EUR več kot je bilo planirano. Kumulativno so prihodki v letu 2017 presegli ustvarjene

prihodke v letu 2016 za 451.845 EUR, načrtovan prihodke v letu 2017 pa smo dosegli v višini 97,85 % .Odhodke pa se je že med letom tekoče spremljalo in usklajevalo glede na raven prihodkov.

Javni zavod Ljubljanski grad tekoče poravnava svoje obveznosti, manjše likvidnostne težave se pojavljajo le v mesecih mrtve turistične sezone, ki se rešujejo z najetjem premostitvenega kredita pri banki.

Odgovorna oseba in funkcija:

Javni zavod LJUBLJANSKI GRAD

Direktorica

Mateja AVBELJ VALENTAN

Kontaktna telefonska št. odgovorne osebe: 01/306-42-30

www.ljubljanskigrad.si, E-mail: tajnistvo@ljubljanskigrad.si

JAVNI ZAVOD LJUBLJANSKI GRAD

FINANČNI NAČRT IN REALIZACIJA ZA LETO 2017

AOP		Finančni načrt 2017	Rrealizacija 2017	Indeks REAL 2017 NAČRT 2017
401	I. SKUPAJ PRIHODKI (1.+ 2.)	4.959.048	4.852.307	98
402	1. PRIHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE	3.954.048	4.033.645	102
403	A. PRIHODKI IZ SREDSTEV JAVNIH FINANC	1.066.530	1.044.663	98
404	a. Prejeta sredstva iz državnega proračuna	65.000	84.093	129
	<u>1. MINISTRSTVO ZA KULTURO</u>			
	1.1. Sredstva za plače zaposlenih (bruto plače in dodatki, drugi osebni prejemki, prispevki delodajalca, premije kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja)			
	1.2. Sredstva za izdatke za blago in storitve			
	1.3. Sredstva za nakup opreme in investicijsko vzdrževanje			
	1.4. Sredstva za štipendije			
	1.5. Sredstva za investicije			
	Skupaj 1.	0	0	
	<u>2. DRUGA MINISTRSTVA</u>			
	2.1. Sredstva za plače zaposlenih (bruto plače in dodatki, drugi osebni prejemki, prispevki delodajalca, premije kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja)			
	2.2. Sredstva za izdatke za blago in storitve			
	2.3. Sredstva za nakup opreme in investicijsko vzdrževanje			
	2.4. Sredstva za projekte			
	2.5. Sredstva za štipendije			
	2.6. Sredstva za investicije			
	Skupaj 2.			

	3. DRUGI PRIHODKI IZ DRŽAVNEGA PRORAČUNA :	65.000	84.093	129
	3.1. Sredstva za javna dela, ki jih prispeva Zavod za zaposlovanje	65.000	84.093	129
	3.2. Drugi prihodki (navedite)			
407	b. Prejeta sredstva iz občinskih proračunov (MOL)	1.001.530	960.570	96
	b.1. Sredstva za plače zaposlenih (bruto plače in dodatki, drugi osebni prejemki, prispevki delodajalca, premije kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja)	434.700	441.184	101
	b.2. Sredstva za izdatke za blago in storitve	375.160	376.716	100
	b.3. Sredstva za nakup opreme in investicijsko vzdrževanje	50.000		
	b.4. Sredstva za projekte	141.670	142.670	101
	b.5. Sredstva za štipendije			
	b.6. Sredstva za investicije			
	b.7. Sredstva za javna dela			
410	c. Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja			
413	d. Prejeta sredstva iz javnih skladov in agencij			
418	e. Prejeta sredstva iz proračunov iz naslova tujih donacij			
419	f. Prejeta sredstva iz državnega proračuna iz sredstev proračuna Evropske unije			
420	B. DRUGI PRIHODKI ZA IZVAJANJE DEJAVNOSTI JAVNE SLUŽBE	2.887.518	2.988.982	104
421	1. Prihodki od prodaje blaga in storitev iz naslova izvajanja javne službe:	2.833.018	2.948.965	104
	* vstopnine (VG, Stolp, Stalna razstava slovenske zgodovine)	1.674.906	1.701.039	102
	* vstopnine TV	1.032.112	1.086.624	105
	* vstopnine (gl. program, delavnice, film, kombinirane karte)	126.000	161.302	128
422	2. Prejete obresti		4	
423	3. Prihodki od udeležbe na dobičku in dividend			
424	4. Drugi tekoči prihodki - zavarovalnice ipd.	20.000	15.013	75
425	5. Kapitalski prihodki			
	6. Prejete donacije:	34.500	25.000	72
426	* domače	34.500	25.000	72
427	* tuje			
428	* za odpravo posledic naravnih nesreč			
429	7. Ostala prejeta sredstva iz proračuna EU			
430	8. Prejeta sredstva od drugih evropskih institucij			

431	2. PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN STORITEV NA TRGU	1.005.000	818.662	81
432	1. Prihodki od prodaje blaga in storitev na trgu (navedite):	920.000	747.404	81
	* uporaba dvoran (komercialni najemi)	290.000	211.132	73
	* uporaba opreme	150.000	102.069	68
	* prefakturirani prihodki (prireditve, poroke)	100.000	104.009	104
	* prodaja artiklov	130.000	125.454	97
	* drugi prihodki (spominski kovanci, panoramski daljnogled, ipd.)	100.000	63.902	64
	* sponzorstvo	150.000	140.838	94
433	2. Prejete obresti			
434	3. Prihodki od mesečnih najemnin	85.000	71.258	84
435	4. Prihodki od udeležbe na dobičku in dividend			
436	5. Drugi tekoči prihodki, ki ne izhajajo iz javne službe			
437	II. SKUPAJ ODHODKI (1. + 2.)	4.957.080	4.812.512	97
438	1. ODHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE	3.952.280	4.000.641	101
	A. in B. PLAČE, PRISPEVKI DELODAJALCA IN DRUGI IZDATKI ZAPOSLENIM	1.155.507	1.138.762	99
	1. ZAPOSLENI, KI JIH FINANCIRA MOL			
	a. Plače in dodatki	343.568	340.524	99
	od tega dodatki za delo v posebnih pogojih - podkonto 400002			
	b. Regres za letni dopust	15.894	15.626	98
	c. Povračila in nadomestila	46.800	42.657	91
	d. Sredstva za delovno uspešnost	0		
	e. Sredstva za nadurno delo	7.500	8.003	107
	f. Plače za delo nerezidentov po pogodbi			
	g. Drugi izdatki zaposlenim (jubilejne nagrade, odpravnine, solidarnostne pomoči, plačna nesorazmerja + obresti)			
	Skupaj bruto plače (a+d+e+f)	351.068	348.527	99
	Skupaj drugi osebni prejemki (b+c+g)	62.694	58.283	93
	Skupaj prispevki za socialno varnost (vključno s premijami kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja) (vpišite)	75.907	67.778	89
	od tega premije kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja - podkonto 401500	1.067	2.132	200
	Skupaj 1.	489.669	474.588	97

	2. ZAPOSLENI, KI SO FINANCIRANI IZ DRUGIH VIROV (ministrstva, lastni prihodki, javna dela)			
	navedite vir:			
	a. Plače in dodatki	387.876	386.906	100
	b. Regres za letni dopust	24.439	24.378	100
	c. Povračila in nadomestila	54.296	54.161	100
	d. Sredstva za delovno uspešnost	115.293	115.005	100
	e. Sredstva za nadurno delo	9.568	9.545	100
	f. Plače za delo nerezidentov po pogodbi			
	g. Drugi izdatki zaposlenim (jubilejne nagrade, odpravnine, solidarnostne pomoči, plačna nesorazmerja + obresti)	7.433	7.414	100
	Skupaj bruto plače (a+d+e+f)	512.737	511.456	100
	Skupaj drugi osebni prejemki (b+c+g)	86.168	85.953	100
	Skupaj prispevki za socialno varnost (vključno s premijami kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja) (vpišite)	66.933	66.765	100
	Skupaj 2.	665.838	664.174	100
453	C. IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE	2.796.773	2.861.879	102
	(Priloga C)			
	C.1. Splošni stroški delovanja	2.231.678	2.283.629	102
	C.2. Programski materialni stroški	565.095	578.250	102
	C.3. Za projekte (financirani izključno iz drugih virov, ne iz proračuna Ministrstva za kulturo)			
464	D. + E. PLAČILA DOMAČIH IN TUJIH OBRES TI			
465				
466	F. SUBVENCIJE			
467	G. TRANSFERI POSAMEZNIKOM IN GOSPOD.			
468	H. TRANSFERI NEPROF. ORG. IN USTANOVAM			
469	I. DRUGI TEKOČI DOMAČI TRANSFERJI			
470	J. INVESTICIJSKI ODHODKI			
481	2. ODHODKI IZ NASLOVA PRODAJE BLAGA IN	1.004.800	811.871	81

482	A. in B. PLAČE, PRISPEVKI DELODAJALCA IN			108
483	DRUGI IZDATKI ZAPOSLENIM	169.278	182.712	
	pri odhodkih iz naslova trga smo upoštevali delež prihodkov iz naslova trga glede na celotne prihodke 16,87%			
484	C. IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE	835.522	629.159	75
	C.1. Pisarniški in splošni material in storitve	129.178,00	97.273,00	75
	C.2. Posebni material in storitve	174.742,00	131.583,00	75
	C.3. Energija, voda, komunalne storitve in komunikacije	117.187,00	88.243,00	75
	C.4. Prevozni stroški in storitve	2.358,00	1.776,00	75
	C.5. Izdatki za službeno potovanje	1.467,00	1.105,00	75
	C.6. Tekoče vzdrževanje	123.574,00	93.053,00	75
	C.7. Najemnine in zakupnine	8.413,00	6.335,00	75
	C.8. Drugi operativni odhodki	278.603,00	209.791,00	75
485	III. / 1 PRESEŽEK PRIHODKOV NAD ODHODKI	1.968	39.795	2.022
486	III. / 2 PRESEŽEK ODHODKOV NAD PRIHODKI	0	0	
500	IV. PREJETA VRAČILA DANIH POSOJIL IN NALOŽB			
512	V. DANA POSOJILA IN NALOŽBE			
524	VI/1. PREJETA MINUS DANA POSOJILA	0	0	
525	VI/2. DANA MINUS PREJETA POSOJILA	0	0	
550	VII. ZADOLŽEVANJE	150.000	150.000	100
560	VIII. ODPLAČILA DOLGA	150.000	150.000	100
570	IX/1 NETO ZADOLŽEVANJE	0	0	
571	IX/2 NETO ODPLAČILO DOLGA	0	0	
572	X/1 POVEČANJE SREDSTEV NA RAČUNIH	1.968	39.795	2.022
573	X/2 ZMANJSANJE SREDSTEV NA RAČUNIH			
	Datum: 07.02.2018			
	Pripravi: Iztok Debeljak			
	Funkcija: vodja Finančno računovodske službe			
	Ime in priimek: Iztok Debeljak			
	Podpis:			
	Telefon: 01 306 42 79			